

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber Florvm Beati Bernardi Abbatis Clarevallensis

Bernardus <Claraevallensis>

Augusta Vindelicorum, 1519

VD16 B 1923

Incipit liber Quintus de virtutibus.

urn:nbn:de:bsz:31-62161

De tempore congruo orationi.	v	De amore diuino.	xxvi
De humilitate.	vi	De violentia amoris diuini.	xxvij
Quod magis humilitas est necessaria: quam uirginitas.	vij	De continentia.	xxviij
Quo potest custodiri humilitas.	vij	De abstinencia.	xxix
De timore.	ix	De paupertate.	xxx
De discretione.	x	De tribulatione.	xxxij
De obedientia.	xi	De patientia.	xxxij
De disciplina.	xij	De iusticia.	xxxiiij
De silentio.	xiiij	De misericordia.	xxxiiij
De ieiunio.	xiiij	De correptione.	xxxv
De uerecundia.	xv	De beniuolentia.	xxxvi
De tentationibus.	xvi	De perseuerantia.	xxxviij
Quod resistendo tentationibus gloria acquiritur.	xviij	De testimonio conscientie.	xxxviij
De gratiarum actione.	xviij	De pace.	xxxix
De contemptu uane glorie.	xix	De contemptu mundi.	xl
De gratia dei.	xx	De solitaria uita.	xli
De adiutorio diuino.	xxi	De memoria dñice passionis.	xliij
De merito.	xxij	De deuotione.	xliiij
De fide.	xxiiij	De laude diuina.	xliiij
De spe.	xxiiij	De consideratione.	xlvi
De caritate.	xxv	De contemplatione.	xlvi
		De laude superne ciuitatis.	xlviij
		De premio eterne beatitudinis.	xlviij

Incipit liber Quintus de uirtutibus.

Capitulum primū. De poenitentia. In sermone primo penthecostes. qui sic incipit. Celebremus hodie.

Nitium reuertendi ad dominū: poenitentia est. In quibusdam sententijs. Poenitentia habere: dolere est. Nam poenitentia agere: remediū doloris est. Vanum est tibi: dum peccare nō destiteris: poenitere. Verus poenitens semper est in dolore & labore. dolet de p̄teritis. laborat pro futuris cauendis. Vera siquidem poenitentia est: sine intermissione tempore de peccatis dolere. Sic plangit cōmissa: ut non cōmittat plangenda. Irrisor nancq̄ est & nō uerus poenitens: qui adhuc agit quod poeniteat. Si ergo uis uerus poenitens esse: cessa a peccato & noli amplius peccare. quia inanis est poenitentia quā sequens cōnquinat culpa. Hoc nempe est saluationis nostre principiū cū incipimus respuere quod diligebamus / dolere unde letabamur /

Liber

amplecti quod timebamus / sequi quod fugiebamus : optare quod contemnebamus. Infernus quidam & carcer anime: rea conscientia est. Gaudete poenitentes quos a vitijs vestris prauis recedentes: ex cepit mox amaritudo & confusio animi poenitentis. Quantum displicet deo impudentia peccatoris: tantum poenitentis verecundia placeat. Denique & supernas beatorum mansiones attingit poenitentiae odor. Gaudent angeli in conuersione & poenitentia peccatorum: salutem hominum sitientes. Lacrimae poenitentium vinum eorum: quod in illis odor vite / sapor gratiae sit / indulgentiae gustus / reconciliationis iocunditas / sanitas redeuntis innocentiae: serenatae suauitatis conscientiae. Multiplex nunc consolatio arguentis conscientiae reuelat cruciatum. Benignus est deus qui non patitur nos temptari: ultra quam possumus. Maximeque inter initia conuersionis: oleo misericordiae linunt ulcera. ut nec morbi quantitas / nec difficultas curationis ultra quam expediat innotescat. Magis autem accidere videtur facilitas quaedam / quae postmodum euanescit: quando iam excitatos habenti sensus certamen forte datur ut vincat: & discat quoniam omnium potentior est sapientia.

¶ Cap. II. De confessione. Supra cantica sermo. xv.

Confessio anime vitam indicat. Sermo. ij. de resurrectione domini. Vbi confessio est: sibi in conspectu domini pulcritudo est. Omnia siquidem in confessione lauantur: & haec ablutio in quandam innocentiam deputabitur. in meditationibus. Non est utilis confessio: nisi sit in oris veritate / & cordis puritate. In sermone. 4. de aduentu domini. Sunt qui peccata sic confitentur ut videri possint ex desiderio mundandi cordis id agere: nisi quod ea quae ipsi sponte dicunt ab alijs patienter audire non possunt. Qui si vere mundari desiderarent ut videntur: non irritarentur: sed haberent eis gratiam / qui suas illis maculas demonstrarent. Super cantica. ser. vi. Humiliter confitenti remittit deus peccatum. & diabolus eum quem in hominis corde iuaserat / amittit principatum. Vbi nempe peccatum remittitur: sibi proculdubio diabolus de corde peccatoris expellitur. In epistola ad Sophiam virginem. Ama confessionem: ob quam amaris. Ama confessionem: si affectas decorem. Confessionem iungit decor. iungit pulcritudo. Re vera vbi confessio: sibi pulcritudo & decor. Si peccata sunt: in confessione lauantur. Si bona opera: confes-

sione cōmendant. Cum mala tua confiteris: sacrificiū est deo spiritus contribulatus, cum dei beneficia recolis: immolas deo sacrificium laudis. Bonū animę ornamentū confessio: quę & peccatorem purgat / & iustū reddit purgatorem. Absq; confessione iustus iudicat ingratus: & peccator mortuus reputatur. A mortuo quippe tanq; qui nō sit: perit confessio. Confessio igitur peccatoris est vita: iusti gloria. Et necessaria est peccatori: & iustū nihilominus decet. Deniq; rectos decet laudatio.

¶ Cap. III. De misericordia dei in pœnitentes. Sup. can. ser. ix.

Dvo in deo sunt ingenitę mansuetudinis argumenta, q; & patienter expectat delinqntem: & clementer recipit pœnitentem. Gemina inquā dulcedo suauitatis exuberat in pectore domini Iesu. longanimitas videlicet in expectando: & in donando facilitas. Ad hoc siquidem diu suspendit sententiā vltionis a contemnente: vt quando q; exhibeat gratiā remissionis in pœnitente. Super canti. ser. xxiiij. O solus vere beatus: cui nō imputa uit dominus peccatū. nam qui non habuerit peccatū / nemo. Sufficit mihi ad omnem iusticiā solum habere ppiciū: cui soli peccaui. Omne quod mihi ipse nō imputare decreuerit: sic est quasi nō fuerit. Non peccare dei iusticia est: hominis iusticia: indulgentia dei. In sermone. 3. de annunciatione dñica qui incipit. q; diues es & c. **Q** diues es in misericordia: q; magnificus in iusticia: in gratia q; magnificus domine deus noster. Non est qui similis sit tibi munerator copiosissime: remunerator æquissime: pijsissime liberator. Gratis respicis humiles: iuste iudicas innocentes: misericorditer saluas etiā peccatores. In ser. de passione domini. O q; multus es ad ignoscendū. O q; magna multitudo dulcedinis tuę. O q; longe sunt cogitationes tuę a cogitationibus nostris. O q; firmata est etiā super impios misericordia tua. In. 4. sermo. de. xl. Sed si magna est iniquitas mea: multo maior est domine pietas tua. Ideo q; cum ad meipsum turbata fuerit anima mea: memor sum multitudinis misericordię tuę: & respiro in ea. In ser. i. de purificatiōe. In cōmuni enim posita est: offertur omnibus: & nemo illius expers nisi qui renuerit. In vigilia natiuitatis dñi pmo ser. Gaudeat ergo quisq; ille est: quem perpetuę damnationis reum abiudicabat conscientia peccatoris. Excedit quippe pietas Iesu omnium criminū q; ti

Liber

tatem seu numerositatem. Sup. can. ser. xi. Maior est inquit Cayn
 iniquitas mea: q̄ vt veniā merear. Absit absit. Maior est dei pietas:
 q̄ quęuis iniquitas. Super can. ser. xxxvi. Reuera benignus & mi-
 sericors est: suavis & mitis est: copiose misericordię: p̄stabilis su-
 per malicia: multus ad ignoscendū. Quippe cuius natura bonitas:
 cuius fons pietatis est mansio: cui familiaris suauitas: & cui ppriū
 est misereri. Verū id quidem cui vult misereri: & quem vult indu-
 rat. sed quod miseretur propriū est illi. ex se enim sumit materiam:
 & velut quoddā seminariū miserendi. Nam quod iudicat & con-
 demnat: nos eum quodammodo coginū: vt longe aliter de cor-
 de ipsius miseratio q̄ animaduersio p̄cedere videatur. Recte igit̄
 nō pater iudicior̄ vel vltionū dicitur sed pater misericordiar̄: q̄
 miserendi causam & originem sumat ex pprio iudicandi vel vici-
 scendi magis ex nostro. Propterea qui prudentes sunt nō operiūt
 vulnera sua: sed detegunt & confitent̄ domino quoniam bonus.
 quoniam in se cūlum misericordia eius.

¶ Cap. III. De oratione. in quibusdam sententijs.

O Ratio oris est ratio: quando iam ore suo loquit̄ homo
 cum deo suo. Super can. ser. i. Orantem deniq; hominem
 deo loqui quis dubitet. In oratione datur bona volūtas.
 Super psal. Qui habitat. versu. xvi. In dei auribus desiderū vehe-
 mens: clamor magnus: remissa aut̄ intentio: vox submissa. ad cor-
 dis enim potius vocem: q̄ corporis/ aures eius. Super can. ser. 86.
 Orare: hoc est deum querere. Vnū est enim. Nō recte oras si oran-
 do preter deū aliquid queras: aut qd̄ p̄pter deū nō queras. qm̄
 in ipso sunt omnia. Ibi remedia vulnerū: ibi subsidia necessitatū:
 ibi refarcitus defectū: ibi profectū copię: ibi quicquid accipere
 vel habere hominibus expedit: quicquid decet: quicquid oportet.
 Sine causa ergo aliud a deo petitur: cum ipse sit omnia. Nam etsi
 ista temporalia cum necesse est postulare videmur: si deus in cau-
 sa est (vt quidem dignū est) non vtiq; illa: sed hunc potius quæri-
 mus: p̄pter quem alia postulamus. In. 4. ser. de. xl. Oratio quan-
 to affectior est: si fiat vt debet: tanto callidius impediri ab aduer-
 sario solet. Periculū est si fuerit oratio nimis timida. maius pericu-
 lum est si fuerit temeraria. terciū periculū est: si sit oratio tepida &
 nō ex viua affectione p̄cedens. Timida siquidem oratio coelū nō

penetrat: quia restringit animū timor immoderatus, vt oratio ne-
 dum ascendere sed nec procedere queat. Tepida vero in ascensu
 languescit & deficit: eo q̄ nō habet vigorem. Nā temeraria ascen-
 dit sed resilit. resistitur enim ei, nec tantū non obtinet gratiā: sed &
 meretur offensam. Quę vero fidelis & humilis & feruens oratio
 fuerit: cœlum sine dubio penetrabit. Vnde certū est: q̄ vacua re-
 dire nō possit. In. 5. ser. de. xl. Propterea rogo vos fratres: vt sem-
 per ad manū habeatis tutissimū orationis refugiū. Nemo vestrū
 paruipendat orationem suā. Dico enim vobis, quia ipse ad quem
 oramus nō paruipendit eam. Priusq̄ egressa fuerit ab ore nostro:
 ipse scribi eam iubet in libro suo. & vnū ex duobus indubitanter
 sperare possumus, quoniā aut dabit quod petimus: aut quod no-
 bis nouerit esse vtilius. Nos enim quid oremus: sicut oportet ne-
 scimus: sed miseretur ille super ignorantia nostrā, & orationem
 benigne suscipiens: quod nobis aut omnino nō est vtile: aut non
 tam cito dare necesse est minime tribuit. omnino tamen infructuo-
 sa non erit, quandoquidem tanta super te cura est deo tuo: vt quo-
 tiens ignorans queris quod tibi inutile est: non te audiat sup hoc:
 sed mutet illud vtiliori dono. In quibusdā sententijs, Illud tamen
 breuiter dico nonnullos (vt arbitror) experiri interdū in oratione
 ariditatem: & hebetudinem quandā mentis, vt solis orantes labijs
 non satis attendant neq; quę dicant: neq; cui loquant. pro eo q̄
 velut ex consuetudine quadā: cum minus digna reuerentia & so-
 licitudine accesserūt. In cunctis igitur actibus nostris multa opus
 est animi vigilantia, sed precipue in oratione. licet enim semper vi-
 deamur: sed in oratione etiā p̄sentamus & ostendimus nos: qua-
 si facie ad faciem cum deo loquentes. Porro quous vbiq; sit deus:
 in cœlo tamen orandus est: ibiq; orationis tempore cogitandus.
 Sic igitur oret qui orat: sic semetipsum consideret & attendat: tan-
 q̄ p̄sentatum domino maiestatis.

¶ Capitulum. V. De tempore congruo orationi;

Super cantica sermone. lxxxvi. & vltimo.

Locum & tempus obseruare oportet eum qui sibi orare
 voluerit, Tempus feriatū cōmodius aptiusq;. Maxime autē
 cum profundū nocturnus sopor indicat silentiū: tunc plas-
 neliberior exit: puriorq; oratio. Quam secreta de nocte ascendit

Liber

oratio: solo arbitro deo sanctoq; angelo qui illam superno altari suscipit p̄sentandā. Quam grata & lucida verecunda colorata rubore. Quam serena & placita: nullo inturbata clamore vel strepitu. Quam deniq; munda & sincera: nullo resperfa puluere terrene sollicitudinis: nulla aspicientis laude seu adulatione tentata. Super canti. ser. vij. Credimus angelos sanctos astare orantibus: offerre deo preces & vota hominū. vbi tamen sine ira & disceptatione leuari puras manus perspexerint. In omelia. 4. sup Missus est. Vult autē a se requiri deus: etiam quod pollicetur. Et ideo forte multa que dare disposuit prius pollicetur: vt ex p̄missione deuotio excitetur. sicq; quod gratis daturus erat: deuota oratio promereatur. Sic pius dominus (qui omnes homines vult saluos fieri) merita nobis extorquet a nobis. & dum nos preuenit tribuendo: quod retribuatur gratis agit ne gratis tribuat.

¶ Cap. VI. De humilitate. Super can. sermone. lxxxvi.

Magna & sublimis virtus humilitas: que promere quod non docetur. digna adipisci: quod non valet addisci. digna a deo & ex deo concipere: quod suis ipsa verbis explicare non potest. Humilitatis vero talis potest esse diffinitio. Humilitas est virtus qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. In sermo. ij. de natiuitate domini. Sola virtus humilitas: lese caritatis reparatio. In epistola ad Henricū senoneū archiepiscopū. Sola profecto non solet gloriari: non nouit presumere: contendere non consuevit humilitas. Nemo contendit iudicio: nec pretendit iusticiā: qui vere humilis est. Porro humilitas deo nos reconciliat: deo placeat in nobis. In sermo. 3. de annunciatione dñi. Sed cuiam potissimum vasa gratia infundetur: Quale poterimus idoneū gratiæ receptaculū exhibere: Balsamū est purissimū: & solidissimū vas requirit. Et quid tam purū: quid tūc tam solidū: q̄ humilitas cordis. Merito proinde humilibus datur gratia. In expositione sup Missus est. omelia. 4. Semper solet esse diuine gratiæ familiaris: virtus humilitas. In quibusdā sententijs. Nimirū conseruandę humilitatis gratia. diuina solet pietas ordinare: vt quanto quisq; plus proficit: eo minus se reputet profecisse. Nam & vsq; ad summū exercitiij spiritualis gradū si quis pfecerit: aliquid ei de primū gradus imperfectione relinquit. vt vix primū sibi videat adeptus. Opor

ret nancꝫ humiliter sentire de se nitentem ad altiora. ne dum supra se attollitur: cadat ad se. nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus. quia nisi humilitatis merito: maxima minime obtinentur. Inspiciens est enim & insanus: quicumqꝫ in alijs vite meritis: quicumqꝫ in alta religione seu sapientia: nō in sola humilitate confidit. Humilitas in honor: honor est ipsius honoris: & dignitas dignitatis. Omnis dignitas ipso dignitatis nomine indigna est: si humilia dedignat. Si egregius es: esto tamen de grege. Si omnibus præs: nō dedigneris subesse. Quid tu inflaris o homo: quid extolleris sine causa? Quid altū sapiis: & oculi tui omne sublime vident? Sublimis quidem dominus: sed nō ita proponit tibi. Laudabilis magnitudo illius: nō etiam imitabilis. Humiliare: & apprehendisti. Quia sola est humilitas que exaltat: sola que ducit ad vitam. Hæc via: nō est alia præter ipsam. Qui aliter vadit: cadit potius q̄ ascendit. O perversitas. O abusio filiorū Adam: quia cum ascendere difficillimū sit: descendere aut̄ facillimū. ipsi & leuiter ascendunt & descendunt difficiliter. parati ad honores: ad celsitudines graduū ecclesiasticorū: ipsis etiam angelicis humeris formidandos. Et certe qui contendit supergredi proximos: multas inueniet difficultates: multos habebit æmulos: multos patietur contradictores. Nihil vero facilius est volenti: q̄ humiliare semetipsum.

¶ Cap. VII. Q. magis necessaria est humilitas: q̄ virginitas. In expositione super Missus est. omelia prima.

Plura permixtio virginitatis & humilitatis. Nec mediocriter placet deo illa anima: in qua & humilitas cōmendat virginitatem: & virginitas exornat humilitatem. Laudabilis virtus virginitas: sed magis humilitas necessaria. Potes deniqꝫ sine virginitate saluari: sine humilitate nō potes. Potest inqꝫ placere humilitas que virginitatem deplorat amissam. sine humilitate a deo dicere: nec virginitas Mariæ placisset. quia etiam vt placeret eius virginitas: humilitas p̄culdubio fecit. Quid dicis virgo superba? Maria virginem se oblita gloriae de humilitate dicens. Respexit deus humilitatem ancillæ suæ: potius q̄ virginitatem. & tu negligendo humilitatem: blandiris tibi de virginitate. Expedi tibi virginitatem non esse: q̄ de virginitate insolescere. Non omnium quidem est virginitas: multo tamen pauciorū est cū virginitate humilitas.

Liber

Qz si & virgo & humilis es quisquis es : magnus es. Attamen salubriorem eligit sequendi partem in humilitate peccator : q̄ in virginitate superbus. cum & illius immunditiā sua humilis satiffa : cito purget : & huius pudicitia superbia inquinet.

¶ Cap. VIII. Quomodo custodiri potest humilitas. In sermone de labore messis.

Altiora semper attendas. quia in eo plenitudo constat humilitatis. Nam si forte in re aliqua maior fratre aliquo gratia tibi collata videtur : sed in multis si bonus aemulator fueris : iudicare te poteris inferiorem. Quid enim si laborare aut ieiunare plus illo potes : & ille te patientia superat / humilitate p̄cedit / supereminet caritate ? Quid enim tota die circa id quod videris habere insipienti cogitatione versaris ? Esto magis sollicitus : vt scias quid desit tibi. hoc enim melius. Non ergo magnopere cogites que tibi videris habere : nisi forte interdū vt gratias agere possis : & te noueris ei debitorem qui dedit : seu gratia consolationis cum id necesse fuerit. ne qualibet ex causa tristior fias. De cætero ea semper magis attendas : que alius habet / tu nō habes : q̄ hęc cogitatio in humilitate te custodiat : & a descensu tepiditatis elonget : & accendat desiderio p̄ficiendi. Vide enim quanta e regione mala cogitatio illa parturiat : qua sedule versas in animo quod tibi habere videris : & alterū quempiā aestimas nō habere. Hinc enim eleuaris in superbiam : dum te p̄ponis alteri. hinc proficere negligis : dum te magnū quempiā arbitraris. hinc demū incipis deficere : dum te alterius comparatione etiam nimis egisse videris. Sicq̄ in tepiditatem incidis : & incipis remissius agere.

¶ Cap. IX. De timore. In dominica post octauas epiphanię. qui incipit. Operibus domini.

Aqua sapientię salutaris : fons vitę. Et initiū sapientię timor domini est. Vbi sup̄ in. 1. ser. optime refrigerans animam noxijs desiderijs aestuantem iacula inimici potens extinguere. In. 2. ser. de annunciatione dñi. In omnibus & per omnia pietati proximorū : timor domini p̄ferendus est. In quibusdā sententijs. Qui timorem domini semper habet p̄ oculis vię eius pulcre : & omnes semitę eius pacifice. Super can. sermo. xxiiij. Stat p̄positū dei : stat sententiā pacis super timentes eum. ipsorū & dis-

simulans mala & remunerans bona, & miro modo eis bona & mala cooperant in bonū. Aliud est multas diuitias scire: & aliud possidere, nec noticia diuitem facit: sed possessio. Sic prorsus sic aliud est noscere deum & aliud timere, nec cognitio sapientem: sed timor facit qui & afficit. Tu ne sapientem dixeris: quem sua scientia inflat: Et bene initium sapientię timor domini, quia tunc primum deus animę sapit: cum eam afficit ad timendū non cū instruit ad sciendū. Times dei iusticiā: times potentiā: & sapit tibi iustus & potens deus: quia timor sapor est. Porro sapor sapientem facit: sicut scientia scientem: sicut diuitię diuitem. Verū scientiam facillime sequitur elationis tumor: si nō reprimat timor, vt merito dicatur initium sapientię qui se pesti insipientię prius opponit. Hic itaq; quidā ingressus est ad sapientiā: plane domus dei: & porta cœli: & tanq̄ ingressus glorię. Super cantica ser. 54. In veritate didici nil æque efficax esse ad gratiā promerendā/retinendā/recuperandā: q̄ si omni tempore coram deo inueniaris nō altum sapere/ sed timere. Beatus es si cor tuum triplici timore repleueris, vt timeas quidem pro accepta gratia: amplius pro amissa: longe plus pro recuperata. Time ergo cum ariserit gratia: time cū abierit: time cum denuo reuertē. Cum adest time: ne indigne opereris ex ea, si recesserit multo magis tunc timendū: quia vbi tunc deficit gratia: tibi deficiet tu. Time ergo subtracta gratia tanq̄ mox casurus. Time, quia reliquit te custodia tua. Ne dubites in causa esse superbiā: etiam si non appareat: etiam si nil tibi conscius sis. Quod enim tu nescis: scit deus. Nunquid qui humilibus dat gratiā: humili auferet datam: Ergo argumentū supbię: priuatio gratię est. Iam si gratia repropiciata redierit: multo amplius tunc timendū: ne forte contingat recidiuū pati. Proinde omni tempore time deū: & ex omni corde tuo. Amat deus integrū munus: affectū plenū: perfectū sacrificiū. Non potes simul & sic timere: & altū sapere. Non est enim quo admittas superbiā: repletus timore domini, & sic de cæteris vicijs sentiendū: quia necesse est omnia plenitudine timoris excludi. Tunc demū si plene/ si perfecte timueris: dabit saporē caritas. Sine caritate enim: timor pœnam habet. Timor qui non est in caritate: cum omnes iniciet ad sapientiam neminem consummat: quoniā superueniens caritas extundit illum.

Liber

¶ Capitulum, X. De discretione. In meditationibus. In libro Multi multa sciunt.

Iusticia dum suū modū excedit crudelitatis viciū gignit: & nimia pietas dissolutionem disciplinę parit, sic sæpe viciū est quod virtus reputat. Sicut remissa segnicies mansuetudo creditur: & pigricie viciū quietis virtutem imitatur. Super can. serm. xlix. Vbi vehemens aemulatio: ibi maxime discretio necessaria: quę est ordinatio caritatis. Semper quidem zelus minus absq; scientia est: ficax, minusq; vtilis inuenit. plerūq; autē & perniciosus valde sentitur. Ibidem, sermone, xxiiij. virtus siquidem discretionis absq; caritatis feruore iacet: & feruor vehemens absq; discretionis temperamento precipitat. Ideo laudabilis cui neutrum deest: quatinus & feruor discretionem erigat & discretio feruorem regat. Ibidem, sermone, xlix. Quo igitur zelus feruentior ac vehementior spiritus profusiorq; caritas eo vigilantiori opus scientia est: quę zelū superprimat: spiritū temperet: ordinet caritatem. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modū tribuit: & decorem etiā & perpetuitatem. Est ergo discretio non tam virtus q̄ quaedā moderatrix & auriga virtutū: ordinatrixq; affectuū, & morū doctrix & consumatio perfectionis. Tolle hanc: & virtus viciū erit. Ipsaq; affectio naturalis in perturbationem magis conuertet: exterminūq; naturę. In ser. 3. de circumcissione domini. Hęc nimirū docet: ne quid nimis, quia discretio vere circumcidit: vt non plus nec minus fiat. Nam qui nimius est: fructū boni operis abscidit, nō circumcidit, qui tepidus est minus facit. Qui ergo in discretione conuersatur: suam ipsius salutem operat. In ser. ij. de resurrectione dñi. De spiritu discretionis scimus: quia nihil sic illum extinguit: quomodo voluntas ppria subuertens corda hominū: & rationis oculos claudens. Docet naturę nō parcere: rationi nō acquiescere: nō obtemperare seniorę consilio vel exemplo: nō obedire plato.

¶ Capitulum, XI. De obedientia. In eplā ad Adam monachum. Si maneres in caritate.

Obedientię virtus semper militat veritati. In. ij. ser. de pascha. Obedientiā dirigit gressus nostros, & sanctę conuersationis gratiā promeret. Nam si contraria lex est in membris nostris per inobediētiā: quis nesciat per obediētiā con

tinentiã dari: Ipsa est quę misericordiã nouit ordinare: ipsa quę
 patientiã docet & donat. In quibusdã sententijs, Inobedienciã cau-
 sam mortis omnes experimur, omnes morimur ppter eam. In ex-
 positione super Missus est. omelia. 1. Disce homo obedire, disce ter-
 ra subdi, disce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens euan-
 gelista & erat (inquit) subditus illis, Haud dubiũ quin Marię &
 Ioseph. Nam cũ remansisset in hierusalem; & dixisset in his quę
 patris sui erant oportere se esse. nõ acquiescentibus parentibus e-
 ius sequi illos in nazareth nõ despexit; magister discipulos, deus
 homines, verbũ & sapientiã; fabrũ & foeminã. Erubescere superbe-
 cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas, Deus se hominibus subdit,
 & tu dñari hominibus gestiens: tuo te pponis auctori. Quotiens
 enim hominibus p̄esse desidero: totiens deũ meũ præire contem-
 do. Deus inquã cui angeli subditi sunt: cui principatus & potesta-
 tes obediunt: subditus erat Marię. Vtrinq; stupor, vtrinq; mira-
 culum. Et q̄ foemine deus obtemperet & humilitas absq; exem-
 plo, & q̄ foemina deo princeps, sublimitas sine socio. Si homi-
 nis o homo dedignaris exemplũ: certe non erit tibi indignũ sequi
 auctorem tuũ. Super can. ser. xliij. Acquiesce aut̄ deo, & sit volun-
 tas tua subdita veritati. Ac parum est esse subiectũ deo: nisi sis
 & omni humane creature propter deũ, siue abbati tanq; p̄cellen-
 ti: siue prioribus ab eo constitutis, Ego plus dico, subdere pari-
 bus, subdere & minoribus. Et si vis in iusticia esse perfectus vade
 ad iuniorem, & defer inferiori: iuniori te inclinato. In sermone ad
 abbates, Quem a deo fito exturbauit inobedienciã: sine dubio ad
 ipsum per obedienciã recto tramite redit. Pœna corporis nec inter-
 diuitias stabilis: nec sine obediencia facile potest esse discreta, & o-
 bedienciã in diuitijs & voluptate: nec stabilis nec gloriosa. In obe-
 diencia nemini caueas proprie voluntatis. Nam quisquis vel aper-
 te vel occulte satagit vt quod habet in voluntate hoc ei spiritualis
 pater iniungat: ipse se seducit: si forte sibi quasi de obediencia blan-
 diatur. Nec enim in ea re ipse prelato: sed magis ei platus obedit
 In ser. ij. de sancto andrea. Q, si quis obediãt qdem sed simulo-
 ric & ad oculũ: murmuret aut̄ in abscondito: falsa est obediencia.
 Sola est caritas quę obedienciã gratã facit: & acceptabilem deo so-
 lo cõmendat. In meditationibus, Verus obediens dat suum velle

Liber

& suū nolle. In. 1. ser. de conuersione sancti Pauli. Quā pauci inueniunt in hac perfectę obedientię forma: qui suā ita abiecerunt voluntatem. vt nō quod ipsi sed quod dominus velit omni hora requirant dicentes sine intermissione cū apostolo. Domine quid me vis facere? O verbū breue sed plenum: sed viuū: sed efficac: sed dignū omni acceptione. Sic enim decet: sic omnino dignū est. Domine non meā a te: sed a me tuam queri & fieri voluntatem: Multorū profecto hodie pusillanimitas & pueritas exigit vt ab eis queri oporteat: quid vis vt faciam tibi: non ipsi querant: domine quid me vis facere: Considerare necesse habet minister & vicarius Christi: quid sibi precipi velint nō ipsi considerant que voluntas sit p̄ceptoris. Discernunt & dijudicant eligentes in quibus obediant imperanti. immo in quibus p̄ceptorem suū ipsorū obedire necesse sit voluntati. Non est eorū obedientia plena: nō in omnibus parati sunt obsequi: nō per omnia sequi p̄pōsuerunt eum: qui nō suam sed patris venit facere voluntatem.

¶ Cap. XII. De disciplina. Super can. sermo. xxiiij.

OMnes homines natura æquales genuit. At quoniā bono nature in moribus superbia deprauato facti sunt homines æqualitatis impatientes: contendentes inuicem superiores constitui: atq; alterutrū supergredi cupientes: & inanis glorię cupidī. inuicem inuidentes. inuicem puocantes. primo omnī iugo discipline insolentia morū domanda est: quousq; duris & diutinis seniorū attrita legibus humiliet & sanetur. ceruicosa voluntas. bonūq; in se nature quod superbiendo amiserat: obediendo recipiat. Accedit nimirū disciplinatis moribus bonum nature quo redditur homo suauis & mitis: homo sine querela: neminem circumueniens: neminem concutiens: neminem ledens: nemini se superextollens aut p̄ferens. In ser. 4. de assumptione beate marie Disciplina nō constringit liberū. sed voluntariū regit & dirigit in viam pacis. Ad sophiā virginem. Insigne decoris disciplina p̄fert. O q̄ compositū reddit omnem corporis statū: nec non & mentis habitū disciplina. Ceruicem submittit: ponit supercilia: componit vultū: ligat oculos: cachinnos cohibet: gulam frenat: iram sedat: format incellsum. In eplā ad Robertū nepotem suū. Quid necesse est bis pungeri: nō recalcitrantem: valde timidū magis exterrere:

per se satis erubescens. confundere amplius cui sua ratio magister. cui propria conscientia virga & ingenita verecundia lex & disciplina est. Ad suggestum abbatem sancti dionysij. Iuge quippe silentium & ab omni strepitu secularium perpetua quies; cogit celestia meditari. Porro continentie labor & rigor discipline; psalmodum hymnorumque dulcedine releuant. Pudor de preteritis noue conuersationis temperat austeritatem. Is autem qui in presenti per patientiam capitur bonae conscientie fructus; futuroque quoque bonorum operatur desiderium quod non frustrabitur; & spem que non confundit. Venturi timor iudicij pio cedit fraternae caritatis exercitio. Tegidum & accidiam procul pellit. Sanctarum varietas obseruationum labor & latebre & voluntaria paupertas. Haec sunt monachorum insignia. haec vitam solent nobilitare monasticam.

¶ Cap. XIII. De silentio. In meditationibus.

In silentio nemo sic debet esse ociosus; ut in eodem ocio utilitatem non cogitet proximi, nec sit actiuus; ut contemplationem non requirat dei. Parum enim proficit; qui alteri cum potest non prodest. In sermone de natiuitate beatae Mariae. Est silentium irreprehensibile, immo & laudabile magis & est sermo non bonus. Bonum silentium a iactantia; bonum a blasphemia; bonum a murmure & detractioe. Alius enim ob laboris magnitudinem & pondus diei exasperatus animo murmurat; diiudicat eos qui pro anima sua peruigilant tanquam pro se reddituri utique rationem. Clamor est, sed supra omne silentium clamor iste animi obdurati silere facit; quod audiri non patitur uocem uerbi. Alius enim pusillanimitate spiritus in expectatione deficit, pessimusque hoc uerbum blasphemie est, quod nec in hoc saeculo remittitur nec in futuro. Tercius in magnis ambulat & mirabilibus super se dicens, manus nostra excelsa, & putas se aliquid esse cum nihil sit. Sileat ergo in nobis lingua maledica; lingua blasphema; lingua magniloqua, quoniam bonum est in hoc triplici silentio salutare domini prestolari. Ita tamen ab his taceas nec omnino taceas, ne dederis silentium deo. Loquere illi contra iactantiam in confessione; ut obtineas veniam de preterito. Loquere in gratiarum actione contra murmurationem; ut amplioem inuenias gratiam in presenti. Loquere in oratione contra diffidentiam; ut consequaris gloriam in futuro. Confitere inquam preterita; & pro presenti

P ij

Liber

bus gratias age: ac deinceps studiosius pro futuris, vt ne ipse quidem sileat a remissione/ab immissione/a promissione.

¶ Cap. XIII. De ieiunio. In ser. 4. de. xl. Quia ieiunij.

Dignū reor aliquatenus exponere quo fructū & quemadmodum oporteat ieiunare. Primū quidem fratres pro eo quod ab ipsis quod licitis abstinemus: ea nobis que prius commisimus illicita condonant. Quid vero est condonari commissis: nisi ieiunio breui: ieiunia redimi sempiterna: Gehennā enim meruimus: vbi nullus vnquam cibus est/consolatio nulla/terminus nullus, vbi guttam aque diues postulat: & accipere non meretur. Bonum ergo est & salutare ieiunium quo redimunt eterna supplicia: dum remittunt hoc modo peccata. Non solum autem abolitio est peccatorum: sed & extirpatio viciorum, non solum obtinet veniam: sed meretur gratiam, non solum delet peccata preterita que commisimus: sed & repellit futura que committere poteramus. Dicamus adhuc vnum. Ieiunium orationi deuotionem & fiduciam donat. Et vide quemadmodum si biniuicem ieiunium & oratio sociant. Oratio virtutem impetrat ieiunandi: & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiunium orationem roborat, oratio sanctificat ieiunium & domino representat. Quid enim nobis ieiunium proderit: si relinquatur in terra? Quod absit. Subleuetur ergo ieiunium penna quadam orationis, sed ne forte minus sufficiat: alteram quoque ei necesse est sociari. Sint ergo ieiunio nostro (vt facile coelos penetret) alae duae, orationis scilicet atque iusticiae. Iusticia vero que est: nisi que cuique reddit quod suum est? Ibidem ser. ij. Volo tamen ammonitos esse fratres meos obseruandum ieiunium, non ab eis tantum: sed ab omnibus illecebris carnis: & vniuersa corporis voluptate, immo vero ieiunandum est longe amplius a vicibus quam a cibis. Vbi supra, sermone, 3. Etenim sine ieiunio hec caetera a domino reprobantur.

¶ Cap. XV. De verecundia. Sup. canti. ser. lxxxvi.

Nescio an quicquam gratius verecundia aduertit in moribus hominum queat, que est certe omnium ornatus aetatum: sed teneque gratia verecundiae in teneriori aetate: amplius pulchri usque enitescit. Quid amabilius verecundo adolescente? Quae pulchra haec & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis, quam vera & minime dubia: bonae nuntia spei: bonae indolis index.

Virga discipline est illi, que pudendis affectibus imminens lubricitate ætatis motus actusque leues coerceat: reprimat insolentes. Quid ita turpiloquij: & omnis deinceps turpitudinis occasionem fugitans: Soror continentie est, indicium columbine simpliciter, testis innocentie. Lampas est pudice mentis iugiter lucens: ut nil in ea turpe vel indecorum residere attemptet: quod non illa ilico prodat. Ita expugnatrix malorum & propugnatrix puritatis innata specialis gloria continentie est. Fame custos / vite decus / virtutis sedes / virtutum primicie / nature laus / & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum quem forte inuenerit pudor: quantum gratie & decoris suffuso afferre vultui solet: Vnde adeo geminum animi bonum verecundia est, ut qui male & agere non verentur: videri tamen verecundentur. opera nimirum tenebrarum & digna latebris tenebris occultantes. Quid tam amicum verecundo animo: quam secretum: Denique orare volentes: iubemur intrare cubiculum: utique secreti gratia. Id quidem ad cautelam, ne coram orantibus laus humana orationis furetur fructum: frustrum effectum. Sed quid tam proprium verecundie: quam proprias vitare laudes: vitare iactantiam? Quid tam indecorum maxime adolescenti: quam ostentatio sanctitatis: Bona commendatio securam orationis: si premissas verecundiam.

¶ Cap. XVI. De tentationibus. Super psal.

Qui habitat, sermone quinto.

Hoc premonitos vos esse volo neminem super terram absque tentatione victurum, ut cui forte tollitur aliqua: alteram securus aut pauidus magis expectet: etsi petat ab ea liberari, ut nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectam seu requiem audeat polliceri. Qua in re consideranda nobis est tam benigna erga nos diuine dispensatio pietatis: ut quibusdam nos tentationibus patiatur diutius occupari: ne forte periculosiores occurrant. Ab aliquibus vero citius liberet, ut possimus in alijs quas nobis vtiliores forte preuidet exerceri. Super can. ser. lxxiij. Necessesse est: ut veniant tentationes. Quis enim coronabitur: nisi qui legitime certauerit? Aut quomodo certabunt: si desit qui impugnet? Super can. ser. xiiij. Quid mihi cum victoria: si nec in prelio fui? Impudensissime mihi arrogo vel gloriam sine victoria: vel victoriam sine pugna. In quibusdam sententijs, Sed heu heu nec mare fluctibus

nec vita ista carere potest tentationibus, nec potest esse pax firma & solida: nisi in regione sua. Super psal. Qui habitat. serm. v. Tentationibus plena est vita nostra: vt nō immerito tota ipsa tentatio debeat appellari. In sermo. v. de. xl. Sed qui sumus nos/aut que est fortitudo nostra: vt tam multis tentationibus resistere valeamus? Hoc erat certe quod querebat deus. hoc erat ad qd nos pducere satagebat, vt videntes defectū nostrū: & qd nobis non sit auxiliū aliud: ad eius misericordiā tota humilitate curramus. Super psal. Qui habitat. sermo. ij. Cū ergo tentationis impetū sentimus in cogitatione: statim fugiamus ad ipsum: & humiliter postulemus auxiliū. Homines enim aliqñ cadere necesse est: dū in hoc saculo detinentur. Alij collidunt: alij non: quia dominus supponit manū suam. Sed quomodo eos discernere poterimus, vt segrege mus iustos ab iniustis? Verū hoc interest inter eorum casus qd iustus suscipit a domino: ideo qd resurget fortior. Iniustus aut cum ceciderit: non adijciet vltra vt rasurgat. immo vero aut in pudorem noxiū: aut in impudentiā cadit. Aut em̄ excusat quod fecit: & hic est pudor adducens peccatū. Aut fit ei frons meretricis: & iam nec deum timet: nec hominem reueret: p̄dicatq; peccatū suū sicut sordoma. Iustus vero super manū domini cadit: & miro quodā modo etiam ipsum ei peccatū in iusticiā cooperat. Nonne cooperat nobis ille casus in bonum: vnde & meliores efficimur: & cautiores? Nonne dominus cadentem illū suscipit: qui ab humilitate suscipitur? In creatione/in redemptione/cæterisq; cōmunibus beneficijs est deus omnium: sed in tentationibus suis tanq; propriū eū habent singuli electorū. Sic enim paratus est & cadentem suscipere & eripere fugientem: vt videri possit relictis omnibus alijs: ei solī operā dare. Propterea expedit omī animę deū semp attendere tanq; p̄priū: nō modo adiutorem: sed etiam inspectorem.

¶ Cap. XVII. Qz resistendo tentationibus victoria acquiritur. In sermone quinto de. xl.

Ipsi gestamus laqueū nostrū. vbiq; propriū cir cūferimus inimicum. Carnem hanc loquor de peccato natā, in peccato nutritam. praua consuetudine viciatā. Hac vtitur ad impugnandos nos callidissimus serpens. cui nullū aliud desiderū est: nullū studium: nullū negociū: nisi fundere sanguinem animarū. Hic est

qui iugiter machinat malum. In meditationibus usque argute loquitur, artificiose suggerit, callide decipit, illicitos motus insufflat; & venenatas cogitationes inflamat, mouet bella, nutrit odia, incitat gulam, mouet libidinem, desideria carnis instigat, peccati occasiones parat, & mille nocendi artibus corda hominum temptare non cessat. In sermone eodem de xl. Hic est qui manus nostras proprio iugulo alligat, ut caro que data est nobis in adiutorium; in ruinam fiat nobis & laqueum. Veruntamen in nobis est si vinci volumus; & nemo nostrum in hoc certamine deicietur inuitus. Sub te est o homo appetitus tuus; & tu dominaberis illius. Potest inimicus excitare temptationis motum; sed in te est si volueris dare seu negare consensum. In tua facultate est si volueris inimicum tuum facere seruum tuum, ut omnia cooperentur tibi in bonum. Ecce enim inflamat inimicus desiderium cibi, vanitatis aut impatientie cogitationes ingerit; aut excitat libidinis motum, tu solummodo ne consenseris, & quotiens resisteris/ totiens coronaberis. Credo etiam si cogitationes istas que cito in nobis aduertimus; non patimur remorari; sed in spiritu vehementi animus aduersus illas excitatur, quam inimicus confusus abscedet; nec tam libenter illico reuertetur. In sermo. iij. in vigilia natiuitatis domini. Nec cedendum vel recedendum etiam si gratis tentationum serui vtriusque hominis statum afflixerit; eligamus potius ardere quam cedere. Super psalm. Qui habitat, ser. vij. Vtraque nimirum prosperitatem humanam generi daemones inuidere noscunt, utraque eos felicitate fraudare contendunt, & caelesti videlicet & terrena, sed longe amplius rore caeli quam pinguedine terre. Hoc sane nullatenus expedit ignorari; quam vehementius instet pernicax hostium multitudo, illic nempe studiosius repugnandum ubi grauior urget necessitas; ubi totum belli pondus imminet; ubi colluctationis ratio vniuersa consistit; unde parat aut victis ignominiosa captiuitas; aut vincens gloria triumphalis. Nam daemones quidem superna nobis & aeterna potius inuidere noscunt, non tamen ut sibi cedat quod irreparabiliter amiserunt; sed ne illuc pauper de puluere suscitatus accedat; unde ipsi in gloria conditi irreparabiliter ceciderunt. Indignatur & liuore tabescit obstinata malignitas; humana obtinere fragilitatem; quod retinere ipsa non meruerit. Sed si quando forte cuiusuis temporalia damna aut inferre conantur / aut gratulantur inferri;

Libe

hæc eorum tota molitio est: vt iactura exterior / vel eidem ipsi vel alteri occasio sit interne. vbi supra ser. xi. Hæc em̄ tota aduersum nos colluctatio spiritaliū nequitiarū est vt nos sedu cant: vt inducant in vias suas vt perducant ad destinatū finem qui paratus est eis. In meditationibus. Dæmonū est suggestiones malas ingerere: nostrū est illis non consentire. Nam quotiens resistimus: diabolu superamus / angelos letificamus / deū honorificamus. Ipse enim nos hortatur vt pugnemus: adiuuat vt vincamus: certantes spectat: deficientes subleuat: vincentes coronat.

¶ Cap. XVIII. De gratiarū actione. Sup can. ser. xiiij

ORigo fontiu & fluminū omniū / mare est: virtutū & scientiarū dominus Iesus christus. Continentia carnis: cordis industria / voluntatis rectitudo / casta consilia / iusta iudicia / sancta desideria: ex illo manant. Si forte quis callet ingenio: si quis nitet eloquio: si quis moribus placet: inde est. inde scientiæ. inde sapientiæ sermo. Ad locū vnde exeunt reuertant flumina gratiarū: vt iterū fluant. Qualiter inquis? Qualiter dicit Apostolus. In omnibus gratias agentes. Quicquid sapientiæ: quicquid te virtutis habere confidis: dei virtuti & dei sapientiæ reputa Christo. In primo ser. de. xl. qui incipit. Hodie. Si quidem fluminis aqua si stare ceperit computrescet. Sic plane. Sic gratiarū cessat decursus: vbi recursus nō fuerit. nec modo nil augetur ingrato: sed qd acceperat ei vertitur in perniciem. Fidelis aut̄ in modico: censetur dignus munere ampliori. Refunde igitur in eum qui supra te est quicquid in te est deuotionis / quicquid delectationis / quicquid affectionis. vt si qua in te est gratia referat ad ipsum. nec tuā queeras gloriā sed ipsius. Ser. li. super can. Disce in referendo gratiam nō esse tardus aut segnis: disce ad singula dona gratias agere. vt nulla dei dona debita gratiarū actione frustrent: non grandia / nō mediocria / nō pusilla. In quibusdā sententijs. Peremptoria siquidem res est ingratitudo: hostis gratiæ / inimica salutis / exinanitio meritorū / virtutū dispersio / beneficiorū perditio. ventus vrens sic cans sibi fontem pietatis / rorem misericordiæ / fluentia gratiæ. Disce ego qm̄ pro meo sapore nil ita displicet deo presertim in filijs gratiæ in hominibus cōuersionis: quæ admodū ingratitudo. Vias enim obstruit gratiæ. & vbi fuerit illa: iam gratia accessum nō in-

uenit: locū non habet. Nonne enim iure perditū reputat quod in grato donatū est: aut dedisse non poenitet quod perisse videtur. Oportet proinde gratiosum esse hominem & deuotū: qui percepta gratiæ munera manere sibi desiderat & multiplicari. Nemo sane est qui nō facile si querit inueniat: vnde plurimū obnoxius sit deo. quia non est qui se abscondat a calore eius. In quibusdā sententijs. Multos videmus satis importune petentes quod sibi deesse cognouerint: sed paucos admodū nouimus qui dignas super acceptis beneficijs gratias agere videant. Nec reprehensibile est quod instanter petimus: sed plane petitioni negat effectū. quia inuenimur ingrati. Et forte dementia esse videtur: ingratis negare quod postulant. ne contingat nobis vt tanto grauius de ingratitudine iudicemur: quanto magis accumulatis beneficijs ingrati probamur extitisse. Fœlix qui ad singula dona gratiæ redit ad eum: in quo plenitudo est omnium gratiarū. cui dum pro acceptis non ingratos nos exhibemus: locū in nobis facimus gratiæ: vt maiora adhuc accipere mereamur. Omnino enim nos sola a profectu conuersatio nis impedit ingratitudo nostra: dum quoddā amissum reputans dator quod ingratus accepit: cauet sibi de cætero: ne tanto plura amitteret: quanto plura conferret ingrato. Fœlix proinde qui etiā pro minimis quibuslibet beneficijs non minimas refert gratias. quia gratiarum actionem magis quā deuotionem a nobis exigit dator gratiæ dominus deus noster.

¶ Cap. XIX. De contemptu vanæ gloriæ. Super psal. Qui habitat. sermone sexto.

VAna gloria leuiter volat. leuiter penetrat. sed non leue infligit vulnus. cito interficit. vbi supra ser. 14. Non videntur necat inanis gloria. cecos & negligentes quæ se ei ostentant: qui se exponunt & nō potius ipsi inspiciunt non attendunt/ nō discutiunt illam: nō vident denique quæ vt friuola/ quæ caduca/ quæ vana/ quæ fictilis. Si quis enim intueatur hoc modo: non iam occidit eum gloria: sed occidit magis quodammodo versa in puluerem: immo redacta in nihilū. In quibusdā sententijs. Propriæ gloriæ cupiditudo: nulla ratione quiescere possunt: cū in seipsis penitus nihil inueniunt vnde possint aliquatenus gloriari. Super can. sermo. 13. Fratres nemo vestrū velit laudari in vita ista. quia quicquid hic fa

Q

Liber

erroris captas: quod ad deum non retuleris: ipsi furaris. Tu enim per
tride puluis: unde gloria tibi unde? Vbi supra sermo. 84. Quid ne
quiuis seruo usurpante sibi gloria domini sui: In quibusdam senten
tijs. Nouerat apostolus gloria propria creatoris esse non creature,
sed considerauit rationalem creaturam a deo affectare gloria: ut aut
vix aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit. quippe que ad im
maginem facta est creatoris. Propterea saluberrimum adinuenit con
siliu[m] dicens. Quandoquidem nobis persuaderi non potest / non gloria
ri: saltem qui gloria[m] in domino gloria[m] est. Super can. ser. 13. Secu
rus glorior si teste conscientia de gloria conditoris nihil mihi usur
po. Securus plane: quia iam non contra dominum: sed in domino. Hanc
nobis gloriatio non solum non prohibet sed & suadetur cum dicitur.
Gloriam abinuicem queritis: & gloria[m] que a solo deo est / non vultis
Revera gloriari in solo deo: non nisi a solo deo est. In ser. 4. de ad
uentu. Gloria vero quam abinuicem accipiunt: qui gloria[m] (que est
a solo deo) non requirunt: vana est. quoniam vani filij hominum. Su
per can. sermo. xxv. Propterea & omnis gloria sanctorum: intus non
foris est. hoc est non in flore fœni: aut in ore vulgi: sed in domino.
que conscientie solus sit arbiter deus. cui soli placere desiderant: &
cui placere sola vera & summa gloria est. In sermo. 4. de aduentu.
Hec est vti que vera gloria: que est a spiritu veritatis. Super can. ser. 13
Nec mediocris gloria ista que intus est. quippe tam vera quam deve
ritate. & in veritate tam rara: ut vix vel paucitas perfectorum: perfe
cte gloriatur in ea. Magna & rara virtus perfectio est ut magna li
cet operantem: magnam te solum nescies: & manifestam omnibus tuam
te latere sanctitatem. Mirabilem te apparere & contemptibilem re
putare: hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis re vera
famulus es: si de multa gloria domini tui / etsi non exeunte ex terra
men transeunte per te: nil tuis manibus adherere contingat. Super
can. sermo. xxv. Et tutior sua cuique gloria: dum eam habet in semet
ipso: & non in altero. In sermone de sancto Ioanne baptista. Qui
enim conscientias suas in alienis labijs posuerunt: modo magni
modo parui sunt. modo nulli. secundum quod adulantium linguis: vel vitu
perare placuerit / vel laudare. Super can. sermo. xij. Nam sapiens
glorior probabit opus suum: atque ad lumen veritatis diligenter ex
aminabit. & sic in semetipso habebit gloria[m]: & non in ore alterius.

Stultus sum si cistelle labiorū tuorū gloriā meam credidero: & ce-
pero mendicare eam abs te. cum habere voluero. Nonne nempe in
tuo arbitrio est pbare me vel improbare prout volueris. Ipsi po-
tius eam repono seruandā: qui potens est depositū meū seruare us-
illum diem: cautus in custodiendo: fidelis in restituendo. Secura
tunc erit vnicuiq; saus a deo: his dumtaxat qui humanas laudes
contempserunt.

¶ Cap. XX. De gratia dei. In sermone de annuncia-
tione dñi qui sic incipit. Q. diues in misericordia,

Cibus animę gratia dei. Dulcissimus sane: & oēm habens
in se suauitatem & delectamentū saporis: nō modo dele-
ctat: sed reficit & medetur. Super can. ser. lxxxiiij. Anima
nr̄a spiritus est vadens & nō rediens. si sibi fuerit derelicta: semel
a facie dei egressa vel eiecta: nō reuertet oculus eius vt videat bo-
na: si nō requirat a deo. Omnis ergo anima querens deū: ne ma-
gnū bonū in magnū sibi detorqueat malū: noverit se p̄uentam
in illo: & ante quaesitā q̄ querentem. Nam vere & absq; dubio
eo quisq; pessimus quo optimus est: si hoc ipsum q̄ optimus est
ascribat sibi. Nempe pessimū hoc. Q. si dicat quis (absit) agnosco:
gratia dei sum id quod sum. studeat autē captare gloriolā pro gra-
tia quam accepit: nonne fur est & latro? Super can. sermo. lxxvij.
Que vere fidelis anima est agnoscit ista: & vtrancq; gratiā confi-
tetur. Primo quidem eam que prima est: qua & p̄uenta est. po-
stea vero & subsequenter. Nempe tunc magis gratia plenā se pro-
bat. cum totū gratię dederit: & primas sc̄ partes illi ascribens: &
vltimas. Alioquin quomodo gratia plena: si quid habuerit: quod
nō sit ex gratia? Non est quo gratia intret: vbi iam meritū occupa-
uit. Ergo plena confessio gratię: ipsius gratię plenitudinem desi-
gnat in anima confitentis. Nam si quid de pprio inest: in quantū
est gratiā cedere illi necesse est. Deest gratię: quicquid meritis de-
putas. Nolo meritū: quod gratiā excludit. Horreo quicquid de
meo est: vt sim meus: nisi q̄ illud magis forstan meū est: quod me
meū fecit. Gratia reddit me mihi iustificatū gratis: & sic liberatū a
seruitute peccati. In quibusdā dictis. Ita q; inicitū meū solius gratiæ
est. vt nihil quidem mihi in p̄destinatione attribuā: siue in voca-
tione. Non sic sane ab opere iustificationis alienus sum. operatur

Q ij

F
B E
A
I R

Liber

& illud gratia: sed plane mecū. Porro consummatio quidem & ipsa solius est gratiæ: nec est mihi in hac parte vel cum ea: siue in ea gloriari: quasi coadiutor sum aut cooperator. Ita q̄ misericordia domini ab æterno est: & vsq̄ in æternū super electos: in medio q̄dem aliquatenus ostendens liberū arbitriū meriti gratia: principū vero & finem soli vendicans sibi: vt sit nobis alpha & o o dominus deus noster. Super cant. sermo. xxxij. Sed sciant inimici gratiæ: absq̄ gr̄a nec ad cogitandū bonū sufficere cor humanū: sed sufficiens ip̄sius ex deo esse. Nō em̄ sufficētes sumus: v̄ cogitare aliqd a nobis: q̄si ex nobis: nisi ip̄se dederit nobis: q̄ dat oībus affluent.

¶ Cap. XXI. De adiutorio diuino. In sermone de vigilia natiuitatis dñi. Cuius initiū est. Sanctificamini hodie.

CRede te deo: cōmitte te ei. Nam sibi quidem ip̄si fidere: nō fidei: sed perfidię est. nec confidentię: sed diffidentię magis in semetip̄so q̄ in eo habere fiducia. Is vero fidelis est: qui nec sibi credit: nec in se sperat. factus sibi tanq̄ vas perditū. sed sic perdens animā suam: vt in vitam æternā custodiat eam. Porro id quidem sola facit humilitas cordis: vt nō sibi fidelis anima innitatur: sed deserens semetip̄sam ascendat iam de deserto innixa super dilectum. Sup can. ser. lxxxv. Ascensus p̄fecto arduus est: & casus conatus absq̄ dei adiutorio. Ergo qui stat: si non vult cadere nō fidat sibi: sed innitat deo. Deus loquit̄. sine me nihil potestis facere. Ita est. nec surgere ad bonū: nec stare in bono possumus sine deo. Tu ergo qui stas da gloriā deo: cuius manu erigeris: ip̄sius necesse est virtute tenearis. Multū opus virtute habes: sed qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta sit: facile facit animū victorem sui: & sic inuictū reddit ad omnia. Est quippe vigor animi cedere nescius pro tuenda ratione. Vel sic. Vigor animi quod in se est omnia ad rationem cogens vel dirigens. Quid ni omnia possibilis sint innitenti super eum qui omnia potest? Nil omnipotentia dei clariorem reddit: q̄ q̄ omnipotentes facit omnes qui in se sperāt. An nō omnipotens: cui omnia possibilis sunt? Ita animus si non p̄sumat de se: sed si confortet̄ a deo: poterit vtiq̄ dominari sui. vt non dominet̄ ei omnis iniusticia. Ita inquam deo innixum: nulla vis. nulla fraus. nulla iam illecebra poterit vel stantem dejicere: v̄ subijcere dominantem. Alioquin frustra nititur. si nō innitit̄.

¶ Cap. XXII. De merito. Sup. can. sermo. lxxvij.

Sufficit ad meritū: scire q̄ nō sufficiant merita. Sed vt ad meritum satis est de meritis non p̄sumere: sic carere meritis satis est ad iudiciū. Porro infantū renatorū neminem carere meritis: sed Christi habere merita constat. Quibus se tamen indignos reddunt: si sua iungere nō nequiuerint sed neglexerint. quod quidem periculū iam adultę ætatis est. Merita proinde habere cures: habita data noueris: fructū speraueris dñi misericordiā: & omne periculū euasisti paupertatis/ingratiudinis/p̄sumptionis. Perniciosa paupertas: penuria meritorū. P̄sumptio aut̄ spiritus fallaces diuitię. Et ideo fœlix. cui nec merita sine p̄sumptione: nec p̄sumptio absq̄ meritis deest. Habet vnde p̄sumat: sed nō merita. Habet merita nō ad p̄sumendū: sed ad promerendū. Ipsum non p̄sumere: nonne p̄mereri est? Ergo eo p̄sumit securius: quo non p̄sumit. Super Qui habitat. ser. xv. Hoc enim totū hominis meritum: si totā spem ponit in eo qui totū hominem saluū facit. Quātumcūq̄ spes p̄cesserit obtinebit: si tamen in deū tota figatur: vt firma sit & nō titubet. Super can. ser. lxi. Meū proinde meritū: miseratio domini. Non plane sum meriti inops: q̄d̄ ille miseratio num nō fuerit. Q̄ si misericordię domini multę: multus nihilominus ego in meritis sum. De annunciatione beatę Marię. ser. iij. Hęc vera hominis fiducia a se deficientis: & innitentis dño deo suo. Hęc inq̄ vera fiducia: & cui misericordia nō negatur.

¶ Cap. XXIII. De fide. Super can. sermo. xxvij.

Fide mundanę corda: vt possit videri deus. Fides nescia falli: Fides inuisibilia comprehendens: sensus penuriā nō sentit. Deniq̄ transgredit̄ fines etiā rationis humane. naturę vsq̄. experientię terminos. Quę vtiq̄ comprehendit quod sensus nescit: experimentū non inuenit. Disce id habere certius: id tutius sequi: quod illa suaferit. Deniq̄ comprehendit quę sit longitudo. latitudo. sublimitas & p̄fundū. Quod oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: illa in se quasi quodā inuolucro clausum portat. seruatq̄ signatū. Super can. ser. lxxvi. Fides tūc sane pbator esse dinoscit: cum credit quod non videt. Quid magis est credere quod videris: & tuis non negare oculis fidem quid laudis meretur? Sed si quod nō videmus speramus per patientiā

Q iij

F
B E
R

Liber

expectamus: & patientia meritum est. Proinde ut non euacuetur me-
ritum fidei: subducatur se visui dans virtuti locum. Vbi deus est: tu
non potes venire modo, venies autem postea. Age tamen, sequere,
quere. non te illa inaccessibleis claritas vel sublimitas a querendo de-
terreat: ab inveniendo desperet. Si potes credere: omnia possibilis
sunt credenti. Crede & inuenisti iam credere inuenisse est. Quare
ergo votis, sequere actibus, fide inueni. Quid non inueniat fides?
Attingit inaccessibleia: deprehendit ignota: comprehendit immensa: ap-
prehendit nouissima. Ipsam denique aeternitatem suo illo vastissi-
mo sinu quodammodo circumcludit (fidenter dixerim) aeternam beatam
que trinitatem, quam non intelligo credo: & fide teneo quam non capio
mente. Et quidem ante omnia fides querenda est. In ser. de octa-
ua pasche. Fide siquidem in dei filios adoptamur: fidem in nobis
mundus odit atque persequitur: fide & vincitur. Porro fides sine ope-
ribus mortua est in semetipsa. Nec mirum videri potest si nequaquam
vincit: qui nec viuit quidem. Queris quanam sit viuida & victo-
riosa fides? Illa sine dubio per quam Christus habitat in cordibus
nostris. Christus enim & vita & virtus nostra est. Ser. ij. pasche.
Tandem Christus in nobis viuit: quam diu viuit fides. At postquam fi-
des nostra mortua est: quodammodo Christus mortuus est in no-
bis. Porro fidei vitam: opera attestant. Sicut enim corporis vitam
ex motu suo dinoscimus: ita & fidei vitam ex operibus bonis. Ita
que vita quidem corporis anima: per quam mouetur & sentit. Vita
vero fidei caritas est. quia per illam operatur. Vnde & frigescente ca-
ritate fides moritur: sicut corpus anima recedente. Super can. ser-
mo. xxiiij. Quaedam enim fidei anima: ipsa deuotio est. Mors fidei
est separatio caritatis. Non facit hominem rectum fides recta quae
non operatur ex dilectione. Sed nec opera quamuis recta: rectum cor
efficere sufficiunt sine fide. Quis enim rectum dicat hominem non
placenter deo? Sine fide autem impossibile est placere deo. Qui non
placet deo: non potest illi placere deus, nam cui placet deus: deo
displicere non potest.

¶ Cap. XXIII. De spe. Super can. sermo. 51.

Et locus inter timorem & securitatem, media videlicet
spes, in qua mens & conscientia molli nimirum supposito ca-
ritatis stratu: suavissime requiescit. Est autem cum mens nostra

formid
territo
que eq
maxim
timor
perit d
critur
modi
ce in
spe co
vitate
ciam
lum
videt
gnal
lanti
& exp
capit
erit fir
lit que
na es de
hae et
hoc est
spes m
pter te
ne spes
Si in
lignus
In ser.
miser
ponis
uere et
miser
perfect
tus in
realia

formidine poenę seruiliter premit. & donec quis premit a spiritu
 seruitutis parūq; habet de spe de timore plurimū: nō est ei pax ne-
 q; requies fluctuante nimirū conscientia inter spem & timorem:
 maximeq; q; a superexcellente timore abundantius cruciet. Nam
 timor poenā habet. Cæterū si paulatim per incrementū gratię ce-
 perit deficere timor: & proficere spes: cum demū ad hoc ventū fu-
 erit: vt perfecta caritas ex toto foras mittat timorem, nonne eius
 modi anima singulariter in spe constituta videbit: ac perinde in pa-
 ce in idipsum dormire & requiescere? Nam qui se singulariter in
 spe constitutū sentit: non iam in timore seruit sed requiescit in ea-
 ritate. Super psal. Qui habitat, sermo. vij. In spe viuimus, ne deficiamus
 in tribulatione p̄senti q; in expectatione simus indefectibili
 lium gaudiorū. Neq; enim vana nobis expectatio aut dubia spes
 videtur innixa nimirū æternę p̄missionibus veritatis. Prorsus ma-
 gna læticia & exultatio multa nimis: cum vita venerit. In sermo. de
 sancto benedicto. Non solū ipsa vita: sed & p̄missio vitę æternę
 & expectatio iustorū læticia est: & tanta læticia vt omne quod con-
 cupiscitur: ei nō valeat comparari, sed nunquid tantę læticię spes
 erit sine læticia? Super psal. Qui habitat, ser. ix. Quicquid agendū
 sit: quicquid declinandū: quicquid tolerandū: quicquid optandū:
 tu es domine spes mea. Hęc vna mihi omniū p̄missionū causa:
 hęc tota ratio meę expectationis. Ibidem ser. ij. Hoc est votū meū
 hoc est p̄positū meū: hęc intentio cordis mei. Reposita est hęc
 spes mea in sinu meo: & in hac perseverabo. Ibidem ser. ix. Pro-
 pter te omnia detrimentū feci, vt stercorea arbitror, qm̄ tu es domi-
 ne spes mea. Si mihi p̄mia p̄mittunt: per te obtinenda sperabo.
 Si insurgant aduersum me p̄elia: si sequiat mundus: si fremat ma-
 lignus: si ipsa caro aduersus spiritū concupiscat: in te ego sperabo.
 In ser. iij. de annunciatōe marię. Sola nimirū spes apud te domine
 miserationis obtinet locū: ne olem̄ misericordię nisi in vase fiducię
 ponis. Super psal. Qui habitat, ser. ix. Fratres hoc sapere ex fide vi-
 uere est. Si hęc sapimus: vt quid cūctamur abijcere, omnino spes
 miseras/ vanas/ inutiles/ seductorias, & huic vni tam solide/ tam
 perfecte/ tam beatę spei tota deuotione animi: toto seruire spiri-
 tus inhaerere? Si quid illi impossibile: si quid vel difficile est: que-
 re aliud in quo speres, sed verbo oīa potest. Quid facilius dictu

A F
B E
A A
I R

Liber

Si decreuerit saluare nos, continuo liberabimur. Si uiuificare pla-
cuerit: uita in uoluntate eius est. Si praemia largiri aeterna: licet ei
quod uult facere. Denique quando in se speranti desit illa maiestas:
que tam studiose monet in se sperari. Plane non derelinquet spe-
rantes in se. Adiuuabit eos & liberabit eos. Quare? Quibus meri-
tis? Quia sperauerunt in eo. Dulcis causa attamen efficax: attamen
irrefragabilis. In psalmo. Qui habitat. ser. xv. Dulcissima liberali-
tas in se sperantibus non desit. Non enim dedignatur esse spes mise-
rorum: miserator & misericors dominus non seipsum liberatorem,
simul liberatorem & protectorem in se sperantibus exhibere recu-
sat. Ibidem ser. ix. Ecce numerata tribulationes secundum multitudinem
earum, consolationes eius laetificabunt animam tuam, dum non ad
alia conuertaris: dummodo clames ad eum: dummodo speres in eum.
Nempe ad omnem tentationem: ad omnem tribulationem: ad omnem
denique cuiuscumque modi necessitatem: aperta est nobis uis confu-
gij. sinus matris expansus est. parata sunt foramina petre. patent
uiscera misericordie dei nostri.

¶ Cap. XXV. De caritate. Super can. sermo. xxix.

Carissima per optimam caritas est. Plane incomparabile. Deni-
que quidnam huic comparandum putamus: que ipsi preferunt
martyrio: ac fidei transferenti montes? Super can. ser. lxxi
Porro per caritatem homo in deo & deus in homine est. Quid
enim ita dei ut caritas? Nempe & deus est. In epistola ad clareuallensem.
Caritas libertatem donat / timorem pellit / laborem non sentit / me-
ritum non intuetur / premium non requirit: & tamen plus omnibus
urget. Nullus terror sic sollicitat: nulla premia sic inuitant: nulla iu-
sticia sic exigit. In sermo. de passione domini. Caritas non querit que
sua sunt. Caritas non irritatur: non precipitatur. nunquam excidit. non in
foueam ruit. & pro retributis malis cumulat bona. O caritas pa-
tiens: sed & compatiens. Caritas patiens est. sufficit. caritas beni-
gna est. cumulus est. Patiens caritas dissimulat: expectat: sustinet
delinquentem: sed benigna trahit: adducit: conuerti facit ab erro-
re. Benigna caritas etiam quos tolerat amat: & amat ardentem. Su-
per can. sermo. lviii. Flet quippe caritas. sed ex amore non ex mce-
rorum. flet ex desiderio. flet cum flentibus. In epistola ad fulconem
lingonensem puerum postea archidiaconum. O bona mater caritas

que siue foueat infirmos / siue exerceat p̄fectos / siue arguat inquietos; diuersis diuersa exhibens sicut filios diligit vn̄uersos. Cū te arguit mitis est; cum blandiē simplex est. Pie solet sequi. sine dolo mulcere. patienter nouit irasci. humiliter indignari. Lēsa nō pro uocat; sed sp̄reta reuocat. Ipsa q̄ est hominū mater & angelorū. nō solum que in terris; sed etiam que in coelis sunt pacificauit. Ip̄a est que deū homini placans; hominem deo reconciliauit. Ad Adā monachū. Caritatis p̄fecto damna sunt scandala pusilloꝝ. Nec enim caritas caritatem offendit; aut cōtemnit; nec sentit offensam. Nam seipsam nō potest negare. nec enim in se diuisa est. Nouit potius in se diuisa coniungere; coniuncta diuidere nescit. Pacem diligit; congaudet vn̄itati. Sola quippe est que illam generat; colligit; solidat & conseruat; vbiuncq; seruari cognoscit in vinculo pacis. Ad carthusienses & guydoni priori. Cum omni fiducia caritas pulsat ad ostiū amici. nequa q̄ putans pati se debere repulsam; que amicitiarū matrem se nouit. nec veretur; etsi gratissimū paulisper inquietare ocium. p̄pter suū negociū. Illa siquidem vera & sincera est caritas; qua pximi bonū vt nostrū diligimus. Nā qui magis aut certe solū diligit suū. conuincit nō caste diligere bonū; qd̄ vti q̄ p̄pter sese diligit nō p̄pter ip̄m. Ad Ogeriū canonicū. regula rem. Amemus & amemur in altero nobis. in altero n̄ris consulentes. Nam q̄s amamus; in ipsis p̄fecto requiescimus. a quibus autem amamur ipsis nos in nobis regem paramus. Porro amare in deo; caritatem habere est. Studere v̄o p̄pter deū amari; caritati seruire est. Sup. can. ser. lx. Vtrancq; teneo. dilectōem dei; & dilectiōem proximi. cum te amo domine Iesu; qui meus proximus es. qm̄ homo es & fecisti misericordiā. & nihilominus es super omnia benedictus deus in s̄cula.

¶ Cap. XXVI. De amore diuino. Sup. can. ser. lxxvij.

Flagrans ac vehemens amor p̄sertim diuinus. cum se intra se cohibere nō valet; nō attendit quo ordine / qua lege / qua ue serie / seu paritate verborū ebulliat; dūmodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentū. Interdū nec verba requirit; interdū nec vocēs omnino vllas. solis ad hoc contentus suspirijs. Super canti. sermo. lxxix. O amor p̄ceptus vehemens flagrans impetuose; qui p̄ter te aliud cogitare nō sinis; fastidis cætera; contemnis omnia

R

A F
B E
A A
E R

Libeꝛ

preter te, te contentus: confundis ordinem, dissimulas vsuꝝ, moꝝ
dum ignoras, totuꝝ quod oportunitatis / quod rationis / quod pu-
doris / quod consilij / iudicijue esse videtur: triumphas in temet-
ipso: & redigis in captiuitatem. Frustra ad audienduꝝ / legenduꝝue
amoris carmen qui non amat accedat, qm̄ omnino non potest ca-
pere ignitum eloquiũ frigidũ peccius. Quomodo em̄ græce lo-
quentem intelligit: qui græcũ non nouit: nec latine loquentem: qui
latinus non est: & ita de cæteris, sic lingua amoris ei qui non amat:
barbara erit, erit sicut æs sonans: aut cymbalũ tinniens. Super can,
sermo. lxxxiiij. Amor / reuerentiã nescit, ab amando quippe amor,
non ab honorando nominat. Honoret sane qui horret: qui stupet:
qui metuit: qui miratur, vacant hæc omnia penes amantem. Pro-
pterea que amat amat: & aliud nouit nihil. Ipsi quoq; honori me-
rito, merito stupori & miraculo est, amari tamen plus amat. Exi-
git deus timeri vt dominus: honorari vt pater: & vt sponsus ama-
ri. Quid in his prestat: quid eminet? Nempe amor absq; hoc &
timor poenã habet: & honor non habet gratiam. Et qui de amore
non venit honor: non honor sed adulatio est. Et quidem soli deo ho-
nor & gloria: sed horũ acceptabit neutruꝝ deus: si melle amoris co-
dita non fuerint. Is per se sufficit: is per se placet & ppter se, ipse me-
ritum, ipse premiũ est sibi. Amor preter se non requirit causam: non
fructũ, fructus eius vsus eius. Amo quia amo, amo vt amem. Su-
per can, ser. lxxxv. Vbi aut̄ amor est: labor non est: sed sapor, qm̄
amanti nihil difficile est. In plogo de consideratione. Amor dñm
nescit, Per se satis subiectus est: obsequiẽ sponte: gratis obtempe-
rat: libere reueretur. Super can, ser. lix. Amat & deus, nec aliunde
hoc habet: sed ipse est vnde amat, & ideo vehementius: quia non
amorem: tam habet q̄ hoc ipse est. Neminem suspicit amor, sed ne
despicit quidem. Omnes ex æquo intuet: qui pfecte se amant: &
in seipso cellos humilesq; contemperat, nec pares modo: sed vnũ
eos facit. Super can, sermo. lxxxiiij. Magna res amor. Nam cum
amat deus: non aliud vult q̄ amari, quippe qui ob aliud non amat
nisi vt ametur, sciens ipsos amore beatos qui se amauerint.

¶ Ca. XXVII. De violentia amoris diuini. Sup can, ser. 64

O Suauitatem. O gratiã. O amoris vim, summus omniũ:
simus factus est omniũ, quis hoc fecit? Amor dignitatis
nescius / dignatione diues / affectu potens / suasu efficax

Quid
q̄ ple
lociat
est. &
In qu
Is vere
quan
anim
post
erit.
nor
fui
ca
az
ipso
sem
sum.
omni
fit: op
vend
allius

C
In qu
per n
nica
viam
faci
lis e
seem
est vi
merit
opus

Quid violentius: Triumphat de deo amor. vt scias amoris fuisse
 q̄ plenitudo effusa est: q̄ altitudo adæquata est: q̄ singularitas as-
 sociata est. Super can. ser. lxxxij. Deus nō modo amans: sed amor
 est. & solā amoris vicem requirit & fidem. Quid ni amet amor?
 In quibusdā dicitis. Et quid tam cordiū vita: q̄ deus meus Iesus?
 Is vere est & amans & amabilis: & totū quod de ipso est. Vere est:
 quando ipse est nō aliud sane q̄ ipsa veritas. Quis fidus verusue
 anime amor: nisi vtiq; is quo veritas adamat? Rationis sum com-
 pos: veritatis sum capax: sed vtinā non forem / si amor mihi defu-
 erit. Non sum securus a securi: si absq; eo inueniar. Valde omnia
 nō mihi amandus est: per quem sum / viuo / sapio. si nō ingratus
 sum: & indignus. Dignus plane est morte: qui tibi domine Iesu re-
 cusat viuere. & mortuus est. & qui tibi non sapit / desipit. & qui
 curat esse nisi ppter te: pro nihilo est & nihil est. Propter temet-
 ipsum deus fecisti omnia. & qui esse vult sibi / & non tibi: nihil es:
 se incipit inter omnia. Pro his ergo ita sum amans te quantū pos-
 sum. sed est quod me plus mouet / plus vrget / plus accendit: super
 omnia inq; reddit amabilem te mihi / Iesu bone: calix quem bibi-
 sti: opus nostre redemptionis. hoc omnino amorem nostrū facile
 vendicat totū sibi. Hoc est quod nostrā deuotionem & blandius
 allicit: & iustius exigit: & artius stringit: & afficit vehementius.

¶ Capitulum. XXVIII. De continentia.

In sermone primo de natiuitate domini.

Continentiā deberi carni quis nesciat? In sermone post octa-
 uas epiphanię. cuius initiū est. In omnibus opibus & c. Cō-
 tinentia castitatis diluit: quicquid ante luxuria inquinauit
 In quibusdā sententijs. Continentia restringit corpus: ne deinceps
 per mortiferas voluptates defluat. In sermo. ij. de pascha. Qui for-
 nicatur in corpus suū peccat. magno illud priuans honore: & pa-
 uendo adijciens pudendoq; dedecori. tollens membrū Christi: &
 faciens meretricis. Ego autē non ab ea tantū que tam abominabi-
 lis est: sed ab omni voluptate carnis continendū dico. Super canti-
 sermo. i. Quippe spiritus sanctus disciplinę effugiet fictū. quod
 est vita incontinens. super can. ser. vij. Porro continentia nō habet
 meritū apud deū: que gloriā requirit humanā. Ideoq; maxime
 opus est puritate intentionis: qua soli deo mens & placere appetat.

R ij

F
B E

A A
E R

Libe r

& valeat inhærere. Nec em̄ aliud est inhærere deo q̄ videre deũ: quod solis mundis cordibus singulari fœlicitate donat̄. In ser. v. de assumptione marię. Nimirũ tunc perfecta est virtus continentię quando in vnitate fidei cum proximis cõmuniter viuentes nõ supplicij metu/vel humane laudis appetitu: sed solo diuini amoris obtentu a peccatis nos continemus. q̄a continentia crebris validisq; temptatoris ic̄tibus resistere nõ potest: nisi eius gr̄a p̄tegar̄.

¶ Cap. XXIX. De abstinentia. In sermo. de dñica post octauas epiphanię q̄ sic ordiẽ. In opibus dñi.

Quod maculauerat crapula: abstinentia mundet. Afflictio corporis: munditia est. super can. ser. lxxvi. Ego interdum abstinẽo: sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis.

Abstinebo a vino: quia in vino luxuria est. Aut si infirmus sum: modico vtar. Abstinebo a carnibus: ne dum nimis nutriunt carnem: simul & carnis nutriant vicia. Panem ipsum cum mensura studebo sumere. ne onerato ventre stare ad orandũ tedeat: sed ne simplici quidem aqua ingurgitare me assuescã: ne distensio ventris vsq; ad titillationem p̄ungat libidinis. Ad robertũ ne potem suũ. Vinũ & similia multũ & pinguia: corpori militant non spiritui: frigus nõ anima saginat̄ sed caro. Piper. gingiber. cuminum. saluia. & mille hmõi species salsamentorũ: palatũ quidem delectant sed libidinem accendunt. Prudenter/sobrieq; conuersant̄: satis ad omne condimentũ sal cum fame. Qua sola nõ expectata necesse est alias atq; alias succis extraneis confici permixtiones: quę videlicet & palatũ reparent: gulam puo cent: excitent appetitum. In sermo. de natiuit̄ dñi. Malum ergo voluptas corporis. bonum vero afflictio est. In octaua pasche ser. i. Est enim martyrij genus & effusio quædã sanguinis: in quotidiana corporis afflictione. illo nimirũ quo membra cedunt ferro. horrore quidem mitius: sed diuturnitate molestius. Sic quippe infirmis & pusillis corde necesse est: vt quem semel pro Christo ponere non sufficiunt: saltem mitiori quodã seu diuturno martyrio sanguinem fundant. Super can. sermo. xxx. Quid vero prodest t̄pare a voluptatibus: & inuestigandis diuersitatibus complexionũ aborũq; varietatibus exquirendis: quotidianã expendere curam. Legumina inquit ventosa sunt. cæcus stomachũ grauatur. lac capiti nocet. potũ

aque nō sustinet pectus, caules nutriunt melancoliā, colerā porri accendunt, Pisces de stagno aut de lutosa aqua meę penitus complexioni non congruunt. Quale est hoc: vt in totis fluuijs/agris ortis/cellarijsue reperiri vix possit quod comedas? Puta te queſo monachum esse nō medicum, nec de complexione iudicandum: sed de professione.

¶ Cap. XXX. De paupertate christi. In sermo. de vigilia natiuitatis, qui orditur Sonuit vox lætitię.

OMniū honorū æterna in cœlis affluentia suppetebat: sed paupertas nō inueniebat in eis. Porro in terris abundabat & superabundabat hæc species: & nesciebat homo precii eius. Hanc itaq; dei filius cōcupiscens: descendit vt eam eligeret sibi: & nobis sua æstimatione faciat preciosam. In. iij. sermo. de resurrectione domini. Descendit ab inenarrabilibus cœli diuitijs & veniens in mundū: nec istas qualescunq; diuitias habere voluit. sed in tanta paupertate venit: vt natus continuo poneret in prespio. quia nō erat locus in diuersorio. Et vere magna abusio, nimis magna: vt diues esse velit vermiculus vilis: ppter quem deus maiestatis & dominus sabaoth voluit pauper fieri. In vigilia natiuitatis domini ser. iij. Ditiore deniq; Christi paupertas cunctis opibus: cunctisq; thesauris. Quid enim humilitate ditius: quid preciosius inuenit: qua nimirū regnū cœlorū emittitur: & diuina gratia acquiri. In ser. de omnibus sanctis. Vis obtinere cœlum? Paupertatis vilitatem amplectere. & tuū erit. In epistolis. Non enim paupertas virtus reputat: sed paupertatis amor. In ser. de omnibus sanctis. Amicitia pauperū: regū amicos constituit. Amor paupertatis reges. Regnū deniq; cœlorū: pauperū est. Beatus qui post illa non abiit: que possessa onerant/amata inquinant/amissa cruciant. In. iij. ser. de aduen. Magna quedam penna est paupertas: qua tam cito volatur in regnū cœlorū. Nam paupertati nō tantū promittit quantū datur. Videmus aut pauperes aliquos qui si veram haberent paupertatem: nō adeo pusillanimes inuenirent & tristes: vt pote reges & reges cœli. Sed hi sunt qui pauperes esse volunt: eo tamen pacto vt nihil eis desit. & sic diligunt paupertatem: vt nullam inopiam patiant. In sermo. de passione dñi. Homines aut bonę voluntatis qui christiana voluntate diuitias paupertate

A F
B E
A A
I R

comutarunt: & etiam non habitas tanquam habitas contempserunt: relinquentes omnia propter Christum (sicut & ipse reliquit omnia propter ipsos) sequuntur eum quocumque ierit. In quibusdam dictis. Ecce si voluntaria paupertas relinquentium omnia: & sequentium te domine Iesu. In ser. de omnibus sanctis de euangelio. Vere martyrii genus paupertas voluntaria. Quid mirabilius aut quod martyrii grauius est: quam inter epulas esurire: inter vestes multas & preciosas algere: paupertate premi inter diuitias quas offert mundus / quas ostentat malignus / quas desiderat noliter ipse appetitus: An non merito coronabitur: qui sic certauerit? In quibusdam sententijs. Voluntaria paupertas suos a gemina impugnatione (quahuius mundi amatores expugnant) reddit securos. scilicet propria inuidia & aliena. Paupertas enim dum putatur misera: aliena caret inuidia. & quia est voluntaria: nemini quicquam inuidet.

¶ Cap. XXXI. De tribulatione. In ser. de palmis Non sine causa. Hæc est via vite tribulatio presens via glorie: via ciuitatis habitaculi: via regni. Super psal. Qui habitat serm. xvij. Vtilis tribulatio que probationem operatur: ducit ad gloriam. Omne gaudium existimemus: cum in tribulationes varias incidimus. Res enim necessaria tribulatio: que in gloriam vertitur. tristitia que in gaudium mutat. Gaudium sane longum: quod nemo tolerat a nobis. gaudium multiplex. gaudium plenum. Bonum ergo magis necessitas quam voluptas. quod cum utraque res citius transeat: altera poenam habeat. Altera sit paritura coronam. Res necessaria ista necessitas: que coronam parit. Gloriamur in tribulatione. in ea siquidem spes: glorie. immo & ipsa in tribulatione gloria continetur: sicut spes fructus in semine. In hunc modum modo regnum dei intra nos est. thesaurus ingens in fictili vase. in agro vili. Est inquam sed absconditum est. latet gloria: abscondita nobis est in tribulatione. Cum ipso sum in tribulatione (ait deus) & ego aliud interim quam tribulationem requiram? Mihi adhærere deo bonum est. Descendit ut prope sit / his qui tribulato sunt corde: ut nobiscum sit in tribulatione nostra. Super psalmum Qui habitat. sermo. xvi. Vnde scimus quod sit nobiscum in tribulatione? Ex eo utique quod in ipsa tribulatione sumus nos. Quis enim sustineret / quis subsisteret / quis persisteret sine eo? Ibidem ser. xvij. Bonum mihi domine tribulari: dummodo ipse sis mecum:

31

reg
nion
vel in
tion
dus
hunc
Ibido
rapio
Ibido
vlti
par
dim

tup
sent
patien
sancti
nem
& pe
noru
per a
q; no
no ser
anim
lis cel
prob
illis
vniu
quen
q; es
ees m
victor

q̄ regnare sine te / epulari sine te / sine te gloriari. bonū in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecū : q̄ esse sine te vel in coelo. Aurū probat fornax. & viros iustos tentatio tribulationis. Ibi, ibi cū eis es domine, ibi in nomine tuo congregatis mediis astas. Quid trepidamus : quid cunctamur : quid refugimus hunc caminū? Deuitignis, sed dominus nobiscū est in tribulatione. Ibidem serm. xvi. Quando aut̄ erimus nos cum ipso? Nimirū q̄n rapiemur obuiā Christo in aera, & sic semper cum dño erimus. Ibidem ser. xvij. Si tamen curemus eum interim nobiscū habere, vt sit comes viā: qui patrię redditor est futurus : immo qui tunc patria modo sit via. In plenitudine gratiæ nobiscum est: in plenitudine gloriæ erimus nos cum ipso.

¶ Cap. XXXII. De patientia. Ad Adam monachum. Si maneres.

Vera patientia est pati vel agere contra quod libeat : sed nō preter quod liceat. Ad mḡm gifbertū vniuersalem ep̄m londoniensem. Pauperiem æquo animo ferre: virtus patientiæ est. Sponte appetere sapientiæ laus est. In quibusdā sententijs. Impatientia: animę perditio est. Siquidem propter impatientiā qui patientia caruerūt perierunt. Ad simonem abbatem sancti nycolai. Omnes qui pie volunt viuere in Christo: persecutio nem patiunt̄ ita vt nunq̄ desit eis pie velle: nō semper tamen assit & perficere pro bona voluntate. Sicut enim impiorū est pijs bonorum ppositis assidue reluctari: sic contra pietatem nō est (propter aduersitatem) q̄uis iusta & sancta desideria paucorū plerūq̄ non perfici. In. 3. ser. de annunciatione b. marie. Qui patientiā nō seruauerit: perdet iusticiā. hoc est vitam perdet. hoc est perdet animā suā. In sermo, de passione domini. Vide opera dñi: flagellus cecus. spinis coronatus clavis confossus, affixus patibulo. opprobrijs saturatus. omnium tamen dolorū immemor ait. ignosce illis. In ser. ij. de pascha. Vide ergo ne per impatientiam percas. sed vniuersa pro deo sustine. quia pro te maiora sustinuit : & apud quem patientia infructuosa nō erit. Super can. sermo. xlvij. Vtrūq̄ es mihi domine speculū patiendi: & premiū patientis. Tu doces manus meas ad plūm exemplo virtutis tuę. tu caput meū post victoriā tuę coronas p̄sentia maiestatis. Vtrūq̄ fortiter puceat /

A F
B E
A A
I R

Liber

ac vehementer accendit. In vtroq; mirabiliter tibi me allicis: vterq; funis violentissimus ad trahendū. Trahe me post te. libenter te sequor. libentius fruor. Super can. ser. xxi. Quā pauci post te o domine ire volunt: cum tamen ad te peruenire nemo qui nolit. hoc scientibus cunctis: quia delectationes in dextera tua vsq; in finem. Et ppter ea volunt omnes te frui: ac non ita & imitari. Congregare cupiunt: sed non compati. Non curant querere: quem tamen de siderant inuenire. cupientes consequi: sed non sequi.

¶ Cap. XXXIII. De iusticia. In sermone de aduentu domini. Qui incipit. In aduentu domini.

Iusticia virtus est: quod suū est vniciq; tribuens. Tribue ergo tribus que sua sunt. redde superiori: redde inferiori: redde æquali: cuiq; quod debes. Redde inquā reuerentiā p̄lato & obedientiā. quarū altera cordis: altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Sic & fratribus nostris inter quos viuimus: ipso iure fraternitatis & societatis humane: consiliij sumus & auxiliij debitores. Hæc enim volumus vt & ipsi nobis impendant consiliū: quo erudiat ignorantia nostra. Auxiliū: quo iuuetur infirmitas nostra. Sed nullū ego consiliū melius arbitror q̄ si exemplo tuo fratrem tuū sic docere studeas que oporteat & que nō oporteat fieri: puocans eum ad meliora: & consulens ei nō verbo neq; lingua: sed opere & veritate. An vero utilius aut efficacius auxiliū aliquod est q̄ vt ores deuote pro eo: vt non dissimules redarguere culpas eius: vt nullū ei offendiculū ponas: sed & sollicitus sis quantū p̄uales tanq̄ angelus pacis de regno dei scandala tollere: & occasiones scandalorū penitus remouere. Si talem te fratri consiliariū & auxiliariū exhibes: reddis ei quod debes: nec habet unde causetur. Porro si cui forte p̄latus es: huic si ne dubio teneris debitor sollicitudinis amplioris. Exigit a te & ipse custodiā & disciplinā. custodiā quidem vt possit cauere peccatū. disciplinā vero vt quod minus cauit: minime maneat impunitum. Quod si nemini fratrū præesse videris: habes tamen sub te cui custodiā hanc & disciplinā oporteat exhiberi. Dico aut corpus tuū quod sine dubio regendū accepit spiritus tuus. Debes ei custodiā vt non regnet in eo peccatū: nec membra tua arma fiant iniquitati.

Debes & disciplinā, vt dignos faciat poenitentię fructus; castigatū & subditū seruituti. Longe tamen grauiori & periculofiori debi-
to tenentur astricti: qui pro multis animabus reddituri sunt ratio-
nem. In sermo. 4. de epiphania domini. Est aut iusticia quedā stri-
cta & angusta valde: nec pponere se æquali: nec æquari pposito
Huius diffinitio est: reddere vnicuique quod suū est. Altera latior
& amplior iusticia. nec æquari se pari: nec inferiori se pponere.
Sicut enim grandis & grauis superbia est pferre se æquali aut
æquare plato: ita magnę humilitatis est inferiorem se exhibere æ-
quali aut æqualem inferiori. Maxima & plena est iusticia se infe-
riorem exhibere etiam ipsi inferiori. Sicut enim summa & intole-
rabilis superbia est superiori se pponere: ita inferiori se subdere
summa & plena iusticia est. Studeamus obsecro adimplere oēm
iusticiā. ipsa enim est via per quā ad læticiā venit. Nam læticia
præmiū est: iusticia vero meritū & materia.

¶ Cap. XXIII. De misericordia. In epistola ad
Guidonem trium fontium abbatem.

Misericordia affectio est: que nec voluntate coeret nec ra-
tioni subijcitur. quando non eam quisque in se pertrahit
voluntario nutu: sed ipsa piās mentes ad compassionem
dolentium necessario cogit affectu: ita vt etiam si peccatū esset mise-
reti: et si multū vellem non possem tamen nō misereri. Potest qui-
dem ratio vel voluntas affectui effectū subtrahere: sed nunquid
ipsum affectū euellere? In epistola scđa ad carthusienses. Iusticia
meritū querit: misericordia miserā intuetur. Vera misericordia
nō iudicat / sed afficit. nō nititur discussione: occasione contenta.
Non enim expectat ratio: vbi affectio trahit. Ad rainaldū fufnia-
censem abbatem. Mens siquidem quā semel afficit caritas: sui ius-
ris non esse sinit. Metuit que nescit: dolet que nō oportet: solici-
tatur plus q̄ voluerit: & vnde noluerit: compatit̄ nolens: misere-
t̄ inuita. In sermo. iij. de aduentu. Sunt quidā misericordes de his
que ad ipsos nō pertinent: qui scandalizant̄ q̄ non datur omni-
bus abundanter: sic tamen vt ipsi ne in modico quidem grauent̄.
qui si misericordes essent: de suo facere deberent misericordiā. si
nō possunt de terrena substantia: de voluntate bona darent his q̄
contra eos forte peccare viderent̄ indulgentiā. darent dulce signū:

A F
B E
A A
I R

Liber

verbū bonū quod est super omne datū optimū, vt eorum mentes ad poenitentia puocarent. Deniq; & his omnibus q̄s in peccato esse cognoscerent: cōpassionem impenderent & orationem. Alioquin misericordia illorū nulla est: & misericordiam consequentē nullā.

¶ Cap. XXXV. De correptione. In sermone de natiuitate sancti Ioannis baptistæ.

Arguere & increpare interdū necesse est. Ferueat ergo in nobis amor iusticie: odium iniquitatis. Nemo fratris uicia palpet: peccata dissimulet nemo. Nemo dicat. Nūquid ego sum custos fratris mei? Est enim consentire silere cū arguere possis. & scimus quia similis pœna facientes maneat, & consentientes. In epistola ad suggeriū abbatem sancti dionysij. Blanda: sed periculosa laus: cum laudat peccator in desiderijs anime sue. Iustus corripit in misericordia: peccator adulat in impietate. ille ut curet: iste ut occultet quod erat curandū. Dum enim carpunt uicia: & inde scandalū oritur: ipse sibi scandali causa est: qui fecit ut argui debeat. nō ille qui arguit. Super cant. sermo. xliij. Inest nature si peccato nō obsolescat grata & egregia suauitas: ut mollis rem magis ad compatendū peccantibus: q̄ ad indignandū asperior se sentiat. Etiam si peccanti homini homo peccator minime indignat: sed magis ei pium exhibet compassionis affectū: hoc sci mus unde uenit. Ex consideratōe namq; sui ipsius cuiq; uenit mansuetum esse ad omnes. dum homo ut pie condescendere sciat pre-occupatis in peccato considerat seipsum: ne & ipse tempte. Hinc deniq; amor proximi radicem trahit: rex intimis sane humanis affectibus primordia ducit sui ortus fraterna dilectio: & de insita homini ad seipsum naturali quadam dulcedine tanq̄ de humore terreno: sumit pculdubio uergetationem & vim per quā spirante gratia desuper fructus parturit pietatis. ut quod sibi anima naturaliter appetit: nature consorti id est alteri homini: iure quodā humanitatis ubi poterit & oportuerit nō existimet denegandum: sed sponte & libens impartiat. Verū carnales concupiscentie in nobis decorem nature scedant: mentem curis & sollicitudinibus lacerāt: socialis gratie suauitatem exterminant. His ergo dum satis facere singulariter volumus: boni nos socialis ac cōmunis singulari suauitate priuamus quod in cōmune dulcius possidet: quod particia

patione non minuit. participatione non amittit: & natura ad indignandum quam ad compatiendum sit paratior. Inde homo tanquam omnino exutus homine in quo vult sibi cum opus habet ab hominibus subueniri: non vult ipse hominibus opus habentibus subuenire. Magis autem iudicat/spernit/irridet/homo homines: delinquentes peccator: non considerans seipsum: ne & ipse temptetur.

¶ Capitulum. XXXVI. De beniuolentia.

In epistola ad Bernardum de portis.

Libens do. inuitus perdo. Scimus quoniam speranti grandia: modica minus grata euenire solent. Quod autem non venit gratum perditum est non datum. Scio quidem dare quam accipere beatius esse. sed si detur quod danti honestum: accipienti utile sit. Facta factis compensare oportet: sed rebus pauper sum & viribus. Aequa ergo beneficia votis que factis non possum. Desiderijs diues sum: affectibus abundo. Et certe verus beneficus amplius non requirit. Nam quomodo beneficus qui non & beniuolus sit: Porro beniuolus nil sibi carius ipsa existimat beniuolentia. qua & beniuolus nominatur: & beneficus est. Denique beniuolentia fructus est beneficij. nisi quis forte beneficium putet: quod spe emerit aut timore dimiserit. Sed quis non videat hoc relictum: illud venditum neutrum datum? Oportet autem beneficium ut vere sit: esse gratuitum. Danti itaque rependi quicquam gratius ab accipiente non potest: quam si gratum habuerit quod gratis accepit. Et beniuolentia creatur de beniuolentia dantis in animo accipientis: beneficium quidem interueniente. Hac me fateor locupletem hanc de corde pleno dignam profecto offero remunerationem meo benefactori. hanc deuotus immolo sacrificium laudis factori omnium pro salute mei benefactoris.

¶ Capitulum. XXXVII. De perseverantia.

In epistola ad Ianuenses.

Perfeuerantia sola virtutum coronatur. Perfeuerantia sola meretur iustis gloria: coronatur virtutibus. Profus absque perseverantia nec qui pugnat victoria: nec palmam victor consequitur. Vigor virium: virtutum consummatio est: nutritrix ad meritum: mediatrix ad praemium. Soror est patientiae/constantiae filia/amica pacis/amicitiarum nodus/vnanimittatis vinculum. ppugnaculum sanctitatis. Tolle perseverantiam: ne obsequium mercedem ha-

Liber

bet: nec beneficiū gratiam: nec laudem fortitudo. Deniq; non qui
ceperit: sed qui p̄seuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit. Si cau
tela Sansonis: si Salomonis deuotio p̄seuerantiā retinisset: nec
is profecto priuaret̄ sapientiā: nec ille viribus, hoc summe honestatis
insigne: hanc totius probitatis vnicam fidamq; custodem
custodiri firmiter hortor.

¶ Cap. XXXVIII. De testimonio conscientie.

In secundo libro de consideratione.

Perfecta cuiq; & absoluta excusatio: testimoniū conscientie
sue. Volo gloriaris testimonio conscientie: sed nō minus
vt eodem ipso humiliaris. Rara vox nihil mihi cōsciū sum.
Cautior in bonis ambulas: si & mala nō lateant. Quam obrem non
ueris te vt inter angustias que nō desunt fruaris cōscientie bono:
magis aut vt scias quid desit tibi. Nam cui nō desit? Omnia illi de
sunt: qui nihil sibi deesse putat. Super can. sermo. lxxxv. Nihil hac
luce clarius: nihil hoc gloriosius testimonio: cum veritas in mente
fulget: & mens in veritate se videt. Sed qualem? Pudicā/verecundā
dā/pauidā/circumspectā, nihil penitus admittentem quod eua
cuet gloriā conscientie attestantis in nullo conscientia sibi: quo
erubescat p̄sentiam veritatis. Hoc plane est quod super omnia bo
na anime diuinos oblectat aspectus. In. i. sermo. de annunciatōe
marie. Testimoniū conscientie verū est: cum spiritus sanctus testi
moniū perhibet spiritui nostro. Porro hoc testimoniū in tribus cō
sistere credo. Necesse est enim primo omnium credere q̄ remissio
nem peccatorū habere nō possis: nisi per indulgentiā dei. Deinde
q̄ nil prorsus habere queas operis boni: nisi & hoc dederit ipse.
Postremo q̄ vitam æternā nullis potes operibus promereri: nisi
gratis tibi detur & illa. Quis enim potest facere mundū de immū
do conceptū semine: nisi qui solus est mundus? De operibus q; q;
bonis certū omnino est: q̄ nemo ea habeat a seipso. Nam si stare
nō potuit humana natura adhuc integra: quanto minus poterit
per seipsam resurgere iam corrupta? Certū est ad suam originem
vniuersa quantū in eis est tendere: & in eam semper partem esse p̄
cliuorem. Sic & nos quia de nihilo creati sumus: constat quia si
nobis ipsis relinquimur: in peccatū semper quod nihil est declina
mus. Jam vero de vita æterna scimus: quia non sunt condigne pas

siones huius temporis ad futurā gloriā : nec si vnus omnes sustineat. Neq; enim talia sunt hominū merita; vt ppter ea vita æterna debeat ex iure : aut deus iniuriā aliquā faceret nisi eam donaret. Nam vt taceam q; merita omnia dei sunt dona. & ita homo magis ppter ipsa deo debitor est : q; deus homini. Quid sunt omnia merita ad tantā gloriā? Ideoq; si credis peccata tua non posse deleri: nisi ab eo cui soli peccasti: & in quem peccatū non cadit; bene facis. Sed adde adhuc; vt & hoc credas quia per ipsum tibi peccata donant. Hoc est testimoniū quod perhibet in corde tuo spūs sanctus dicens. Dimissa sunt tibi peccata multa. Ita de meritis q; si credis non posse haberi nisi per ipsum; non sufficit tibi donec tibi testimoniū perhibeat spiritus veritatis q; ea habes per illum. Sic & de vita æterna habeas (necesse est) testimoniū spiritus : q; ad eā diuino sis munere peruenturus. Ipse enim peccata condonat: ipse donat merita: & præmia nihilominus ipse redonat.

¶ Cap. XXXIX. De pace. In eplā ad epos agtanię.

Virtus in pace acquiritur. in pressura probatur. approbatur in victoria. Dū vsurpant homines gloriā: turbant pacem. Solus gloriā meretur: qui facit mirabilia solus. Porro autem cum nostro genere bene agitur: si datur frui pace dei / pace cū deo. & quidem foeliciter & misericorditer. Quoniam ergo modo stat pax hominū corā deo vel cum deo : si deo nō potest esse apud homines tuta gloria sua? O stulti filij adam qui contemntes pacem / & gloriā appetentes: & pacem perdunt / & gloriā. Sup. can. sermo. xiiij. Gloriā meam (inquit dominus) alteri nō dabo. Quid ergo dabis nobis domine: quid dabis nobis? Pacem inquit do vobis: pacem relinquo vobis. Sufficit mihi: grater suscipio quod relinquis: & relinquo quod retines. Pacem volo: pacem desidero: & nihil amplius. Cui nō sufficit pax: nō sufficis tu. Tu enim pax nostra: hoc mihi necessariū: hoc satis est reconciliari tibi: reconciliari mihi. Abiuro gloriā prorsus: nec sacrilegus. sum inuasor gloriæ tuę. Tibi domine / tibi gloria tua maneat illibata: mecum bene agitur si pacem habuero. In quibusdā sententijs. Est homo pacatus qui bona pro bonis reddens: quod in se est nemini vult nocere. Est alius patiens qui nō reddens mala pro malis: etiam potens est sustinere nocentem. Est & pacificus qui bona pro malis red-

A F
B E
A A
I R

Liber

dens: in promptu habet etiam prodesse nocenti. Primus quantum in ipso est pacem habet, secundus pacem tenet, tertius pacem facit. Primus paruulus est & facile scandalizat, secundus in patientia sua possidet animam suam, tertius multorum animas lucrificat. In sermo. iij. de aduentu. Sunt quidam qui si viderint quempiam vel leuiter scandalizatum: valde solliciti sunt quomodo eum in pacem reducere possint, & viderent pacifici: nisi quod eorum commotio si forte quicquam contra eos factum dictumue videbit: tardius vniuersis poterit difficiliusque sedari. Qui nimirum si vere pacem diligerent: haud dubium quin eam querebant sibi ipsis. Super can. sermo. xxix. Pax igitur vobis a vobis sit, & omne quod extrinsecus minari videtur non terret: quia non nocet. Nam e contrario quicquid foris blandiri apparet nulla est profecto consolatio: si intus (quod absit) seminarius discordie germinarit.

¶ Cap. XL. De contemptu mundi. In epistola cxij. ad Sophiam virginem.

Fallax mundi gloria digne respuit. Flos sceni est: vapor ad modicum parens. Ipse eius qualiscumque status: nonne plus anxietatis quam iocunditatis habet? Dum vendicas / dum defendis / dum inuides / dum suspicaris / dum semper amabis que non habes: & nonnullis adeptis / acquirendi ardor non minuit: que requies in gloria tua? Si qua tamen est preterit iocunditas / non reditura: & manet anxietas non relicta. Ceterum videas eam quam plurimos non apprehendere: contemnere pro paucos. Cur hoc? Profecto quia necessitas multorum est, virtus paucorum. In epistola. cvij. ad thomam propositum de benedicta. O seculum nequam quod solos tuos sic soles beare amicos / ut dei facias inimicos: consequenter & indignos / consilio beatorum. Plane enim qui amicus vult esse tuus: inimicus dei constituitur. Amicus itaque mundi: excludit a consilio amicorum dei. In epistola. cxi. ad parentes helye. Gustato spiritu necesse est desipere carnem affectanti coelestia: terrena non sapiunt. aeternis inhiant: fastidio sunt transitoria. In ser. de sancto clemente. Omnis enim delectatio huius mundi / vniuersa eius gloria / quicquid denique in eo concupiscit: prorsus modicum est in illius foelicitatis / in illius gloriae / in illius beatitudinis comparatione: si tamen vel modicum dici debet & non potius nihil. In quarto sermone de aduentu

Filij Adam gēnus auarū & ambiciosum / audite. Quid vobis cum terrenis diuitijs & gloria temporali: que nec vere nec vestre sunt? Vere diuitie nō opes sunt: sed virtutes: quas secū conscientia portat vt in perpetuū diues fiat. In quibusdā sententijs, Certa nimirū mundi breuitas: & ipsius quoq; breuitatis finis incertus saepe viuentem deserunt: nam morientem nec raro sequunt. Vilis est: & ad nihilū vtilis mundialis consolatio, & quod magis est metuendū: etiam vere ac salubris consolationis est impedimentū. In quibusdam dicitis. Quid enim hic nisi labor & dolor & afflictio spiritus? Comedere appetis. quia fames te cruciat. Vtrūq; labor est. Sed quia fames grauior est: comedere nescis esse laborem. Deniq; postq; fames depulsa fuerit: vide si non grauius ducis comedere q; esurire. Sic se habent vniversa sub sole: vt nihil sit in eis vere iocundū sed ab vno semper transire velit homo ad aliud: solaq; vī distudine releuet. Omne siquidem laboris remediū: alterius laboris initiū est. Nemo in hoc sæculo neq; quod vult habere potest: quandoquidem nec iustus iusticia satiaur: nec voluptuosus voluptate: nec curiositate curiosus: nec ambiciosus inani gloria. Ve aut̄ his qui vanam & transitoria laticia querunt. Cum enim de transitorijs querunt laticia: nō poterit nō transire transeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus ignis deficit: sic mundus transit & concupiscentia eius: haud dubiū quin laticia quoq;. Videat saecularis anima: videat & intelligat: qm̄ extrema gaudij luctus occupat. Hic est enim transitorie laticiae finis: hic est fructus gloriae temporalis.

¶ Cap. XLI. De solitaria vita. Super can. sermo. xl.

O Sancta anima sola esto: vt soli omnium serues teipsam: quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicū. Fuge domesticos. Secede ab amicis & intimis. Nihil tibi & turbis: nihil cū multitudine ceterorum. Ipsum obliuiscere populū tuū & domū patris tui: & concupiscet rex decorem tuū. Secede ergo: sed mente: nō corpore, sed aut intentione: sed deuotione: sed spiritu. Deus enim spiritus requirit nō corporis solitudinem. q; q; & corpore interdū non ociose te separas cum oportune potes. p̄sertim in tempore orationis. De cetero sola indicitur tibi mentis solitudo & spiritus. Solus es si nō cōmunia cogites: si non affectes

Liber

presentia: si despicias quod multi suscipiunt: si fastidias quod omnes desiderant: si iurgia deuites: si damna non sentias: si non recorderis iniuriarum. Alioquin nec si solus corpore es: solus es. Solus es in quantacumque verberis hominum frequentia: tantum caue alienae conuersationis esse aut curiosus explorator: aut temerarius iudex. Etiam si perperam actum quid deprehendas: nec sic iudices proximum: magis autem excusa. Excusa intentioem: si opus non potes. puta ignorantiam: puta surreptionem: puta casum. Quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat: suade nihilominus ipse tibi: & dicito apud te ipsum. vehemens fuit nimis temptatio. Quid de me illa fecisset si accepisset in me similiter potestatem?

¶ Cap. XLII. De memoria dominicae passionis.

In quibusdam sententijs.

Omnis indebita miseratio: quae gratuita dilectio: quae inopinata dignatio: quae stupenda dulcedo: quae inuicta mansuetudo: regem gloriae pro despiciatissimo vermiculo crucifigi. Quis audiuit unquam tale: aut quis vidit huic simile? Vix enim pro iusto quis moritur: ipse pro inimicis & pro iniustis mortuus est. eligens exulare a caelis: ut nos reportaret ad caelos. Amicus dulcis: consiliarius prudens: adiutor fortis. In sermo. de passione domini. Proinde de memor ero quod diu fuero: laborum & dolorum quos pertulit in predicando: fatigationum in discurrendo: temptationum in ieiunando: vigiliarum in orando: lachrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum eius: conuictorum / sputorum / colaphorum / subsannationum / exprobrationum / clauorum / horumque similitum: quae per eum & super eum abundantius transierunt. Super can. sermo. xliij. Haec meditari dixi sapientiam: in his iusticiae mihi perfectionem constitui: plenitudinem scientiae: diuitias salutis: & copias meritum. Haec me erigunt in aduersis: in prosperis reprimunt. & inter laeta tristiaque vitae praesentis: via regia incedenti. tutum praebent utroque ducatum: hinc inde mala imminencia. propulsando. Haec mihi conciliant mundi iudicem: dum tremendum potestatibus: mitem humilemque figurant. dum placibilem: imitabilemque representant eum: qui inaccessibilis est principatibus: terribilis apud reges terre. Propterea haec mihi in ore frequenter: in corde semper. Haec mea sublimior philosophia scire Iesum: & hunc crucifixum. Super can. sermone. lxi.

Columba mea (ait) in foraminibus petre. Foramina petre / vulne-
 ra Christi. Quid non boni in petra? In petra exaltatus / in petra secu-
 rus / in petra firmiter sto. securus ab hoste; fortis a casu. & hoc quod
 niam exaltatus a terra. Anceps est enim & caducum omne terrenum.
 Conuersatio nostra in caelis sit. & nec cadere; nec deijci formida-
 mus. In caelis petra; in illa firmitas atque securitas est. Et re vera; vbi
 tuta firmaque infirmis requies; nisi in vulneribus saluatoris? Tan-
 to illic securior habito; quanto ille potentior est ad saluandum. Fre-
 mit mundus; premit corpus; diabolus insidiat. non cado; funda-
 tus enim sum supra firmam petram. peccauit peccatum grande; turbabit
 conscientia; sed non perturbabit. quoniam vulnerum domini recorda-
 bor. Sermo. lxxij. vbi supra. Quid enim tam efficax ad curanda con-
 scientie vulnera; nec non ad purgandam mentis aciem; quam Christi vul-
 nerum sedula meditatio? Vbi supra sermo. lxxi. Quid tam ad mor-
 tem; quod non Christi morte soluatur? Si ergo in mente venerit tam
 potens tamque efficax medicamentum; nulla iam morbi possum ma-
 lignitate terreri. Sidenter quod ex me mihi deest vsurpo mihi ex vi-
 scribis domini; quam misericordia affluunt; nec desunt foramina
 per que effluant. patet arcanum cordis per foramina corporis. pa-
 tet illud magnum pietatis sacramentum. patent viscera misericordie
 dei nostri; in quibus visitauit nos oriens ex alto.

¶ Cap. XLIII. De deuotione. In sermone primo de
 natali domini. qui incipit. Grandis quidem.

Querat deuotionis gratiam; quisquis seminauerit bonorum
 operum semina; vt bona opera seruiore deuotionis & dul-
 cedine spiritualis gratie condiant. Nimirum poenitentiae
 opera & labores abstinentie; deuotionis gratia necesse est
 impinguari. Oportet enim vt nos maxime in hilaritate omnia fac-
 ciamus. Omnes nobis causamus deesse gratiam; sed iustius forsitan
 ipsa sibi querit deesse nonnullos. nempe res cordis est gratia deuo-
 tionis quam querimus. vt hoc munere ipse se fraudet; qui internum
 ei dissimulat receptaculum exhibere. De ascensione serm. v. Omnes
 (ni fallor) que sursum sunt querimus; intellectu fidei & iudicio
 rationis; sed non aequae forsitan sapimus omnes que sursum sunt;
 tanquam inescari his que sunt super terram; violento quodam preiudicio
 affectionis. Vnde enim animorum tanta diuersitas; disparilitas su-

T

BE

AA

ER

Liber

diorum; conuersationū dissimilitudo: Vnde spiritalis gratiæ inopia tanta quibusdā: cum alijs copia tanta exuberet: Profecto nec auarus nec inops est gratiæ distributor: sed vbi vacua vasa desūt: oleum stare necesse est. Preoccupatū nempe sæcularibus desiderijs animū delectatio sancta declinat. nec misceri poterunt vera vanis: æterna caducis. spiritalia corporalibus: summa imis. vt pariter sapias que sursum sunt: & que super terrā. Super psal. Qui habitat. sermo. iij. Renuat consolari anima tua in alijs: si vis in dei memoria delectari. De colloquio symonis & Iesu. Preciosa siqdem diuina consolatio est: nec omnino tribuit admittentibus alienam. Cuius mens ad alias consolationes inhiat: & nō penitus renuit in caducis & transitorijs consolari: ipse sibi. pfecto cœlestis subtrahit gratiam consolationis. In sermo. v. de ascensione. Errat omnino: si quis cœlestem illam dulcedinem huic cineri: diuinū illud balsamū huic veneno: carismata illa spiritus misceri posse hmoi illecebris arbitrat. Non amat veritas angulos: non ei diuersoria placeant. in medio stat. disciplina cōmuni: cōmuni vita: cōmunibus studijs delectat. In sermo. iij. de ascensione dñi. Putas te posse illū meracissimū spiritū suscipere: nisi carnis istis delectationibus funditus renouaueris: Re vera cum inceperis: tristitia implebit cor tuum. sed si pseueraueris: tristitia tua vertet in gaudiū. Tunc em̄ purgabit affectus: & voluntas renouabit. vt om̄ia que prius difficilia: immo impossibilia videbant: cum multa percurrant dulce & auiditate. Beati qui tales sunt: quia nō solū malū nō sentiunt: sed in mira quadam cordis dilatatione cōmorantur.

¶ Cap. XLIII. De laude diuina. Sup. can. ser. vij.

Cibus in ore. psalmus in corde sapit. In meditationibus. Parum prodest sola voce cantare sine cordis intentione. Deus enim cui non abscondit quicquid illicitū perpetrat. non querit vocis lenitatem: sed cordis puritatem. Super can. serm. vij. Psallentibus dignanter admisceri sanctū angeli solent. Ea propter attendite angelos: cum stas adorandū & psallendū. & stas cum reuerentia & disciplina. Nimirū missi in ministeriū ppter nos qui hæreditatem capimus salutis: deuotionem nostrā ferunt in superna: referuntq; gratiā. Vsurpemus officiū quorū sortimur cōsortium. laudem cū cœli cantoribus in cōmune ducentes: vt pote cō-

ues sanctorū & domestici dei. Super can. sermo. xi. Hoc enim bonum est. Tum ppter releuandos vitæ p̄sentis labores: qui vtiq; tolerabiliores nobis fiunt exultantibus in laude dei. tum quia nihil ita pprie quendā terris representat celestis habitationis statū: sicut alacritas laudantiū deum. In meditationibus. O si quis haberet oculos apertos: videret qua cura: quoue tripudio intersūt cantantibus/adsunt orantibus/insunt meditantibus/supersunt quiescentibus/ordinantibus & pcurantibus p̄sunt. Agnoscunt nimirum supernę potestates concites suos: & pro his qui hereditatem capiunt salutis: solícite congaudent/ confortant/ instruunt/ protegunt/ pudentq; omnibus: omnes in omnibus. Super can. ser. 4. Vnde vos moneo dilectissimi pure semper ac strennue diuinis intereste laudibus. Strennue qdem: vt sicut reuerenter: ita & alacriter domino assistatis. Non pigri/nō somnolenti/non oscitantes/nō parcentes vocibus/nō p̄scidentes verba dimidia/nō integra transilientes/nō fractis & remissis vocibus: muliebre quiddā balba de nare sonantes: sed virili (vt dignū est) sonitu & affectu: voces sancti spiritus depromentes. Pure vero: vt nil aliud dum psallitis: q̄ quod psallitis cogitetis. Nec solas dico vitandas cogitationes vanas & ociosas: vitandę sunt & ille: illa dumtaxat hora & illo loco quas officiales fratres pro cōmuni necessitate quasi necessario frequenter admittere compellunt. Sed ne illa quidem profecto recipere tūc consuluerim quę forte pauloante in claustro sedentes: in codicibus legeratis. Salubria sunt: sed minime illa salubriter inter psallendū reuoluitis. Spiritus enim sanctus illa hora gratum non redpit quicquid aliud q̄ debes: neglecto eo quod debes obtuleris.

¶ Cap. XLV. De consideratione. In libro de consideratione primo.

Pletas est vacare considerationi. In libro. ij. de conside. Consideratio autē diffiniri potest intensa ad inuestigandū cogitatio: vel intentio animi vestigantis verum. In libro. i. de consideratione. Si quod viuīs & sapīs totū das actioni: consideratōi nihil. laudo te: in hoc non laudo. Certe nec ipsi actioni expedit cōsideratione nō p̄ueniri. Et primū quidem ipsam mentem de qua orit̄ purificat consideratō. Deinde regit affectus/ dirigit actus/

T ij

Libe

corrigit excessus / componit mores / vitā honestat & ordinat / con-
 fusa determinat / hiantia cogit / sparsa colligit / secreta rimat / vera
 vestigat / verisimilia examinat / ficta & fucata explorat / agenda
 p̄ordinat / acta recogitat / vt nihil in mente resideat / aut incorrectū
 aut correctione egens. Hæc est que in p̄peris aduersa p̄sentit in
 aduersis quasi nō sentit: quorū alterū fortitudinis: alterū pruden-
 tię est. Hæc item est que inter voluptates & necessitates / media:
 quasi quædā arbitra sedens: vtrinque certis limitibus determinat fi-
 nes. istis assignans & p̄bens quod sat est: illis quod nimis est de-
 mens. & sic ex alterutro terciā formans virtutem: quā dicunt tem-
 perantiam. Nempe intemperantem ipsa consideratio censet tam
 eum qui necessarijs p̄tinaciter demit. q̄ qui indulget superfluis:
 Non est ergo temperantia in solis refecandis supfluis: est & in ad-
 mittendis necessarijs. Iam de iusticia (que vna ex quatuor est) nō
 ne constat consideratione mentem p̄ueniri: vt se formet in ea: Se
 enim necesse est prius cogitet vt ex se normā ducat iusticię. nec fa-
 ctura vtiq; alteri quod sibi fieri nolit: nec quod sibi fieri velit nega-
 tura. In his nempe duobus liquet integrū esse iusticię statū. In lib.
 ij. de considera. A te tua consideratio inchoet. ne frustra extenda-
 ris in alia: te neglecto. Quid tibi prodest si mundū vniuersum lu-
 creris: te vnū perdideris: Etsi sapiens sis deest tibi ad sapientiā: si ti-
 bi non fueris. Quantū vero: Vt quidem censuerim ego: totū. No-
 ueris licet omnia mysteria: noueris lata terre / alta coeli / profunda
 maris. si te nescieris eris similis ædificanti sine fundamento: ruina
 nō structurā faciens. Quicquid extruxeris extra te: erit instar con-
 gesti pulueris: ventis obnoxiiū. Non ergo sapiens qui sibi non est.
 Sapiens sibi sapiens erit. A te proinde incipiat consideratio tua:
 nō solum aut & in te finiat. Quocūq; euagetur: ad te reuoaueris
 eam cum salutis fructu. Tu primus tibi: tu vltimus. Quicquid se
 considerationi offerat quod nō quoquomodo ad tuam ipsius sa-
 lutem pertineat / respuendum.

¶ Cap. XLVI. De contemplatione. In li. ij. de confi.

Contemplatio quidem diffiniri potest: verus certusq; in-
 tuitus animi de quacūq; re. siue apprehensio veri nō du-
 bia. Super can. sermo. lxiij. Duo sunt contemplationis ge-
 nera. vnum de statu & foelicitate & gloria ciuitatis supernę: quod

vel actu vel ocio ingens illa coelestium civium occupata sit multitudo. Alterum de regis ipsius maiestate: aeternitate: diuinitate. Non ex omni interim parte adhuc ad intuendum deum accedere ecclesia potest. Neque enim omnium est qui in ecclesia sunt: sacramenta diuine voluntatis inspicere: aut apprehendere per semetipsum profunda dei. Perfecti quidem rimari ac penetrare arcana sapientiae & puritate conscientiae audent: & intelligentiae acumine possunt. De reliquo qui in deum intendere non sufficiunt aut presumunt contenti sunt vel gloriam sanctorum mente intueri. Licebit itaque unicuique nostrum tempore nostrae mortalitatis: nunc quidem patriarum reuiscere: nunc vero salutare prophetas: nunc senatui immisceri apostolorum: nunc martyrum inseri choris. sed & beatam virtutum status & mansiones a minimo angelo usque ad cherubin & seraphin: tota mentis alacritate percurrere lustrare. prout quem sua deuotio feret: apud quos magis afficiet: si steterit & pulsauerit confestim aperiet ei. quia fauorabili quadam pietate nostris se votis libenter inclinant sancti: & ad tactum nostrae deuotionis: in sua nos recipiunt viscera: quotiens ad eos digna intentione pulsamus. De ascensione ser. 4. Felix cuius meditatio in conspectu domini semper est. qui in corde suo delectationes dexterę domini usque in finem sedula cogitatione reuoluit. Quid enim illi graue poterit videri: qui semper mente tractat: quod non sunt condignę passionis huius temporis: ad futuram gloriam. Quid concupiscere poterit in saeculo neque: cuius oculus semper videt bona domini in terra uiuentium: semper videt aeterna premia. In. v. lib. de consideratōe. Quid ni ibi videat cor dei? Quid ni ibi probeat quę sit voluntas dei bona & beneplacens & perfecta? Bona in se: placens in affectibus: beneplacens fruentibus: perfecta perfectis: & nihil ultra querentibus. In epistola ad quandam sanctimoniam. Et re vera illud verum & solum est gaudium: quod non de creatura sed de creatore concipitur. Cui comparata omnis aliunde iocunditas: mœror est. Omnis suauitas dolor est. Omne dulce amarum: omne decorum foedum. Omne postremo quodcumque aliud delectari possit molestum. Super can. sermo. lxij. Felix mens quę gloriam sanctorum frequenter contemplari studuit: sed quę deum felicior licet quidem intendere & in deum: sed ad hoc puriore mentis acie opus est & vehementiori omnino intentione.

etiam & meritis potioribus sanctitatis. In quibusdam sententijs. Hi qui soli deo vacant: considerantes quid sit deus in mūdo/quid in hominibus/quid in angelis/quid in seipso/quid in reprobis: contemplant quia deus est mundi rector & gubernator. hominū liberator & adiutor. angelorū sapor & decor. In seipso principū & finis. reprobōꝝ terror & horror. in creaturis mirabilis. in hominibus amabilis. in angelis desiderabilis. in seipso incomprehensibilis. in reprobis intolerabilis.

¶ Cap. XLVII. De laude superne ciuitatis. In ser. de. lxx. Cuius initium est. Magna mihi.

O Ierusalem ciuitas regis magni: qui ex adipe frumenti satiatur te: & quā fluminis impetus letificat: nec pondus nec mensura sed satietas est apud te & affluentia summa. In quibusdā dictis. Mira serenitas: plena suauitas: æterna securitas. Iam nō est timor in finibus tuis. quia posuit dominus fines tuos pacem. Nullus inimicus intrat. nullus exit amicus. nullē ibi temptationes. nulla ibi sese cogitationū turma confundit. quia ille qui idem est: omnia in identitate consolidat atq; coniungit. Nulla iam tunc temptandi facultas. inquietandi nulla libertas. nocendi nulla possibilitas. voluntatis dei nulla est transgressio. Vbi nimirū nobis in nobis & foelix securitas: & secura foelicitas: atq; omnino perfecta iocunditas. vt sit nobis cum deo vna voluntas. & quęcunq; ei placeant: placeant & nobis. In ser. iij. de ascensione dñi. Vbi purissimū lumen purissimis oculis intuebimur. vbi omnes bonū & intel ligunt & requirunt. intellectu pspicacissimi & affectu paratissimi ad audiendā vocem sermonū dei. Super psalmū Qui habitat. sermo. xvij. Vita æterna ipsa est plenitudo. ipsa longitudo dierū. verus dies qui non nouit occasum. plenus meridies. vere glorię plenitudo. æterna veritas. vera æternitas. vera æternaq; satietas. Siquidem nec longiturnitas illa terminū nec claritas illa occasum nec satietas illa fastidiū habet. Erit etenim securitas de æternitate. gloriatio de veritate. exultatio de satietate. In ser. de euangelio de omnibus sanctis. O vere & foelix & gloriosa satietas. O sanctū conuiuiū. O desiderabiles epulę. vbi nimirū anxietas nulla. nullū poterit esse fastidiū. qm̄ satietas summa: & summū in erit desiderium. Super can. sermo. xxxij. O vere meridies: plenitudo seruo

ris & lucis, solis statio, vmbraꝝ exterminatio, deficcatio paludũ, foetoruꝝ depulsio, O perenne solitiũ, O lumen meridianũ, vernalis temperies, O æstiuu venustas, O autumnalis vbertas, O quies & feruatio hyemalis tuta habitatio paradisi, dulce pabulũ deus, Opulentia multa nimis æternitas, Nihil ibi formidat, nihil fastiditur, nihil deficit, Festinemus proinde filij: festinemus ad locũ tu tiorẽ: ad pastũ suauiorẽ vt habitemus sine metu, abundemus sine defectu, epulemur sine fastidio, In quibusdã dictis, O quid nobis illic deerit gaudiũ cum sine timore & periculo: sine nota & tediõ: sine suspitione & vicio habitabimus, illic nos amabimus sine modo, videbimus sine termino, coheribimus sine malo: pleni laude & iubilo: pleni gloria pleni deo, Tunc nõ erit suspitioni locus, quia tunc omnia erit deus, In meditationibus, Sic cum deo beatus erit: in cuius conscientia peccatũ inuentũ non fuerit, videbit eum ad voluntatem, habebit ad voluptatem, fruetur ad iocunditatem, in æternitate videbit, in veritate fulgebit: in bonitate gaudebit, Sicut habet permanendi æternitatem: sic cognoscendi facilitatem: & requiescendi foelicitatem, Cuius siquidem erit illius sancte ciuitatis: cuius angeli sunt ciuites / deus pater templũ / filius eius splendor / spiritus sanctus caritas, O ciuitas cœlestis / mansio segura / patria totũ continens quod delectat / populus sine murmure / incolę quieti / homines nullã indigentia habentes, q̃ gloriosa dicta sũt de te ciuitas dei: sicut letantiũ omniũ habitatio est in te, Omnes lætantur in læticia & exultatione, Omnes delectantur de deo: cuius aspectus pius / facies decora / eloquiũ dulce, Delectabilis est ad videndũ / suauis ad anhelandũ / dulcis ad perfruendũ, Ipse per se placet & ppter se: sufficit ad meritũ: sufficit ad premiũ, nec extra illũ quicq̃ aliud querit, quia totũ in illo inuenit quicquid desiderat, Semper libet illum aspicerẽ / semper habere / semper in illo delectari: & in illo perfrui, In illo clarificat & purificat affectus ad cognoscendam & diligendã veritatem, & hoc est totũ bonũ hominis: noscere & amare creatorem suũ, Patrem namq̃ & filiũ cum sancto spiritu cognoscere: vita est æterna, beatitudo perfecta, summa voluptas, Oculus non vidit / nec auris audiuit / nec in cor hominis ascendit: quanta claritas / quanta suauitas / & quanta iocunditas maneat nos in illa visione: quando deum facie ad faciem videbitis

Libe

mus: qui est lux illuminatorum / requies exercitatorum / patria re
deuntium / vita uiuentium: corona uincientium.

¶ Cap. XLVIII. De præmio æterno. In medita
tionibus per diuersa loca.

PRæmiū est uidere deū / uiuere cum deo / uitere de deo: esse
cum deo / esse in deo: qui erit omnia in omnibus. habere deū
qui est summū bonū: & ubi est summū bonū / ibi est fœlici
tas summa / summa iocunditas / uera libertas / pfecta caritas / æter
na securitas: & secura æternitas. Ibi est uera læticia: plena scientia:
omnis pulcritudo: & omnis beatitudo. Est ibi pax / pietas / bonitas
lux / uirtus / honestas / gaudia / læticię / dulcedo / uita perennis / glo
ria / laus / requies / amor / & concordia dulcis. Quę ergo nos an
git uesania uictorū: sitire absinthiū / huius mundi ferre naufragiū /
uicę labentis pati infortunū / impię tyrannidis ferre dominū: &
non magis conuolare ad sanctorū fœlicitatem / ad angelorū socie
tatem / ad solennitatem supernę læticię / & ad iocunditatem con
templatiuę uicę: ut possimus intrare in potentias domini: & uide
re superabundantes diuitias illas bonitatis eius: Ibi uocabimus &
uidebimus q̄ dulcis est dominus: & q̄ magna multitudo dulcedi
nis eius. uidebimus glorię decorem / sanctorū splendorem & re
gię potestatis honorem. Cognoscemus patris potentiā: filij sapi
entiam: spiritus sancti benignissimā clementiā. & ita habebimus
noticiā illius summe trinitatis. Nunc corpora per corpus uidemus:
imagines etiam corporū spiritu cernimus. Tunc uero ipsam uer
ritatem puro mentis intuitu uidebimus. O q̄ beata uisio uidere
deum in seipso. uidere in nobis. & nos in eo fœlici iocunditate:
quicquid desideramus totū habebimus: nihil amplius desiderātes.
& quicquid uidebimus amabimus ipso amore beati: beati dulce
dine amoris & suauitate contemplationis. Hęc erit summa illius
fœlicitatis. qm̄ intelliget in suo puro esse sincera diuinitas. com
prehendet modo incomprehensibili trinitas. patebunt arcana diui
nitatis. uidebit & amabit deus. Et hęc uisio & delectatio totū cor
hominis replens & satians: tota erit illius beatitudinis consummas
tio. Vna erit oīm lingua iubilatio indefessa vnus affectus. amor
æternus. patebit ueritas. implebit caritas. & erit integra corporis
& animę satietas. Fulgebit sicut sol humanitas glorificata. quieta

erit & concors carnis & spiritus sanitas, angelorū & hominū: vnū
 erit gaudīū: vnū conuiuīū, non languebit amor, nō liquefiet dis-
 lectio. Presentibus omnibus bonis nulla erit dilationis afflictio,
 quonīa beatifica diuine maiestatis p̄sentia omnibus erit oīa, &
 in cōmune omniū omnipotentia: sapientia: pax: & iusticia & intel-
 ligentia. Non erit in illa patria diuersitas linguarū: sed pacifica &
 concors concordia morū & affectuū. In torrente illius volupta-
 tis nihil vltra appetet cumulata satietas: vbi tanta erit fœlicitas. Ibi
 siquidem erit cumulus fœlicitatis: supereminens gloria: & super
 abundās læticia. Illuc itaq; festinare debemus: vbi semper viuē?
 & vbi nunq; mori timeamus. Si sic amamus istam vitā labilem &
 caducam: vbi cum tanto labore viuimus: multo magis amare de-
 bemus æternā vitam: vbi nullū laborem sustinebimus: vbi summa
 semper iocunditas / summa fœlicitas / fœlix libertas / & fœlix bea-
 titudo, vbi erunt similes homines angelis dei: & fulgebunt iusti si-
 cut sol in regno patris sui. Qualis putatis tunc erit splendor ani-
 marum: quando solis splendorem habebit lux corporū? Nulla
 ibi erit tristitia / nulla angustia / nullus dolor / nullus timor / nullus
 ibi labor / nulla mors: sed perpetua sanitas semper p̄seuerans. Nō
 surgit ibi malicia: nō carnis miseria, nulla ibi ægrotudo, nulla neces-
 sitas, non est ibi fames nec sitis, non frigus, non estus, nō lassitudo
 ieiunij, nec vlla temptatio inimici, nec peccandi voluntas: nec delin-
 quendi facultas, sed totū læticia: totum exultatio possidebit, ho-
 minesq; angelis sociati: sine vlla carnis infirmitate in p̄petuū ver-
 nabunt. Ibi erit iocunditas infinita: beatitudo sempiterna: in qua
 quod semel adipiscit / semper tenet. Ibi est requies a laboribus pax
 ab hostibus / amœnitas de nouitate / securitas de æternitate: sua-
 uitas atq; dulcedo de dei visione. Nullus est ibi pegrinus, sed qui-
 cunq; illuc venire meruerint: securi in propria patria manebunt.
 Semper læti & semper satiati de visione dei. Et quanto aliquis deo
 obediens: tanto amplio rem mercedem ibi recipiet. Quantūcunq;
 amplius deum amabit: tanto propius videbit, quem cernere nos-
 ter est finis.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipiunt capitula libri Sexti.

De superbia
 Vnde nascatur superbia

i De inuidia
 ij De iracundia

ij
 iij

V

A F J
B E
A A
E R

Liber

De concupiscentia	v	De duritia cordis.	xix
De cupiditate	vi	De p̄sumptōe & obstinatōe.	xix
De insatiabili desiderio cordis hu mani.	vij	De gula & luxuria.	xx
De ambitione.	vij	De detractione.	xxij
Q. ambitio vult latere, non ap parere	vij	De ypocrisi.	xxij
De vanitate laudis humanæ	ix	De instabilitate cordis	xxij
De ociositate.	ix	De leuioribus peccatis	xxv
De voluntate propria.	x	De contentione vicior.	xxvi
Q. valde detestabile vicium est	x	De desperatione.	xxvij
propria voluntas.	x	De miseria hominis.	xxvij
De proprio consilio.	xij	De vilitate cōditōis hūanæ.	xxix
De tepiditate.	xij	De breuitate presentis vitæ.	xxx
De pusillanimitate.	xv	De vita ociosa.	xxxi
De curiositate.	xv	De morte corporali.	xxxij
De consuetudine praua.	xvi	De horrore iudicij futuri	xxxij
	xvij	De pœnis inferni.	xxxij
		¶ Explicunt capitula.	

Incipit liber Sextus.

De superbia. In sermo. ij. de sancto Andrea.

Snitium omnis peccati: & causa totius perditionis superbia, p̄pterea quisquis es qui salutem tuā operari studeas, aduersus hanc super caput signū crucis habere mememento, vt non eleueris in superbiā: vt non exaltetur cor tuū. In meditationibus. Suspecta siquidem deo est superbia nec fieri potest vt cum eo in gratiā reuertat̄. Diuersum vtriq; hospitium: nec in eodem cohabitant animo: quibus nō licuit cohabitare in cœlo. In cœlo nata est. sed velut immemor quia inde via cecidit: illuc postea redire non potuit. In tractatu de duodecim gradibus humilitatis. Trabes in oculo grandis & grossa: superbia in mente est. que quadā corpulentia sui: vana non sana: tumida nō solida: oculū mentis obscurat: veritatem obumbrat. ita vt si tuam occupauerit mentem iam tu te videre: iam te qualis es vel qualis esse potes non possis sentire. sed qualem te amas: talem te vel putes esse vel speres fore. In sermo. de dauid & golia. Superbię vicium peccatū est maximū. quod dei populo magis insultat & insurgit: specialiter aduersus eos qui cætera iam videant̄ vicisse peccata. Vnde enim eiusmodi animā superbiā temptet: quā sibi subiugauit in uidiā: seu tepiditas aut pigritia: Vnde in quā ei superbia: vnde exa